

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Ústav Dálného východu

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Lucie Blašková

***Seikanron* jakožto vnitropolitický koncepční
spor ve vládě Meidži**

***Seikanron* As Internal Conceptional Dispute
Within the Meiji Government**

V Praze, 2012

Vedoucí práce: Mgr. David Labus Ph.D.

Poděkování

Ráda bych na tomto místě poděkovala vedoucímu mé bakalářské práce, Mgr. Davidu Labusovi, Ph.D., za jeho cenné připomínky, odborné vedení a trpělivost, které se mi při psaní práce dostalo.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 24. května 2012

.....

Abstrakt

Bakalářská práce se primárně zaměřuje na japonsko-korejské vztahy, kde se především věnuje období mezi léty 1868 a 1876. Pro lepší pochopení problému je prostor ponechán i stručnému nástinu vývoje vztahů mezi oběma zeměmi zhruba od období Ašikaga-Muromači (1336-1573) do období Edo (1603-1868). Důraz je kladen jak na průběh jednotlivých jednání mezi Japonskem a Koreou, tak na domácí situaci v obou zemích, primárně však v Japonsku. Celá práce je zakončena tzv. incidentem *Unjō* a následným podpisem Kanghwaské smlouvy v roce 1876.

Klíčová slova:

Japonsko-korejské vztahy, Saigō Takamori, Kanghwaská smlouva, incident *Unjō*

Abstract

This thesis focuses primarily on Japan-Korea relations mainly devoted to the period between 1868 and 1876. For a better understanding of the problem, a space is left for brief outline of the development of relations between Japan and Korea from the Ashikaga-Muromachi period (1336-1573) to the Edo period (1603-1868). Emphasis is put on the development of negotiations between Japan and Korea as well as the domestic situation in both countries, but primarily in Japan. The whole thesis ends with the *Un'yō* incident and the subsequent signing of the Treaty of Kanghwa in 1876.

Keywords:

Japan-Korea relations, Saigō Takamori, the *Un'yō* incident, the Treaty of Kanghwa

Osnova

1. Úvod	6
2. Vztahy mezi Koreou a Japonskem před obdobím Meidži	
2.1 Období Ašikaga-Muromači (1336-1573)	9
2.2 Imdžinská válka (1592-1598)	12
2.3 Období Edo (1603-1868)	14
3. První léta éry Meidži	
3.1 Otevírání se Japonska a Koreje světu	18
3.2 Konflikt starých tradic a nové západní politiky	19
4. Eskalace situace po odjezdu Iwakurova poselstva	
4.1 Iwakurovo poselstvo a politické vedení Japonska	25
4.2 Znovuobnovení diskuze o napadení Koreje	26
4.3 Situace v Koreji	28
5. Diskuze po návratu Iwakurova poselstva	
5.1 Jednání ve vládě po návratu poselstva	31
5.2 Povstání v prefektuře Saga a expedice na Taiwan	33
6. Incident <i>Unjó</i> a Kanghwaská smlouva	
6.1 Incident <i>Unjó</i>	36
6.2 Moriho jednání s Čínou	37
6.3 Kurodovo jednání v Koreji	38
6.4 Kanghwaská smlouva	40
7. Závěr	41
Seznam použité literatury	42

1. Úvod

Japonsko-korejské vztahy procházely v průběhu dějin mnoha změnami. Občas to byly vztahy přátelské, jindy byly spíše napjatější a několikrát se vyhroutily opravdu dramaticky. Významnou roli hrála v japonských i korejských dějinách vždy Čína, která byla na Dálném východě centrální mocností, jakýmsi „velkým bratrem“. Japonci i Korejci přejali z Číny nejen znakové písmo, ale i filosofii či právní systém. Těsnější vztahy s Čínou měla vždy jednoznačně Korea. Korejští králové se smiřovali s rolí podřízenou a Čínu velmi obdivovali. Vztah Japonska k Číně byl trochu odměřenější. Na rozdíl od Koreje se Japoncům od samého počátku dařilo držet vztah s Čínou poměrně vyvážený a čínští panovníci nikdy neusilovali o to, aby schvalovali či jmenovali japonské panovníky, tak jako to dělali často v Koreji. To se změnilo až v období Ašikaga-Muromači (1336-1573), kdy šógun Ašikaga Jošimicu (1358-1408) přijal titul „král“ a tím také uznal podřízené postavení Japonska vůči Číně. Tímto krokem se změnily i vztahy mezi Japonskem a Koreou, a proto jsem svou práci zahájila právě tímto obdobím.

Na začátku 17. století se situace opět změnila a došlo k narušení vztahů ve východní Asii. V roce 1603 se v Japonsku dostává k moci šógun Tokugawa Iejasu (1542-1616) a zakládá šógunát dynastie Tokugawa. Během 30. let 17. století pak šógunát přichází s tzv. politikou izolace, kdy byla vydána řada přísných zákazů vycestovat za hranice země pod trestem smrti a i obchod se zahraničními obchodníky byl velmi omezen. Z evropských národů jen Holanďané měli povolen vstup do země a to jen na malý ostrůvek Dedžima v Nagasackém zálivu. V Nagasaki měli povoleno obchodovat i čínští obchodníci, ale jejich aktivity podléhaly přísné kontrole. Kromě toho byly povoleny jen styky s Koreou prostřednictvím knížectví Só na Cušimě.

Na počátku 19. století dochází v Japonsku k obrovským změnám, které předznamenají i změny ve vztahu mezi Japonskem a Koreou. V tuto dobu se totiž výrazně zvedl zájem Evropanů o Čínu, a proto začínají objevovat i doposud téměř zapomenuté Japonsko a Koreu. Japonsko podlehló nátlakům ze Západu již v roce 1854 podepsáním tzv. Kanagawské smlouvy s Američany. V následujících letech podepsali obdobné smlouvy i s Rusy, Francouzi či Holanďany, což nakonec vedlo ke svržení šógunátu, restauraci císařské moci a celkové modernizace země. I na Koreu byl vyvinut obdobný tlak, ale ta prozatím odolala. Nicméně fakt, že se Korea i nadále držela starých tradic, zatímco Japonsko se vydalo „novou cestou“, způsobil konflikt mezi oběma zeměmi. Skutečnost, že Korea vytrvale odmítala japonské nabídky na „modernizaci“ vzájemných vztahů, vyvolalo v japonské vládě přesvědčení, že je třeba zasáhnout. Navíc, aby Japonsko dokázalo západním mocnostem, že je stejně silné jako

oni, bylo potřeba někde demonstrovat svou sílu, a kde hledat vhodnějšího kandidáta než v sousední „zaostalé“ Koreji. Ne všichni japonští politici ale zastávali tento názor, a tak došlo k rozkolu dokonce v nejužší vládnoucí skupině.

Má práce je rozdělena do několika kapitol. V první jsem se pokusila o velmi stručný nástin historie japonsko-korejských vztahů od období Ašikaga-Muromači (1336-1573) až po období Edo (1603-1868), kterému jsem věnovala největší pozornost. Můj původní záměr byl zmapovat japonsko-korejské vztahy jen v období Edo, ale když jsem o daném období načítala potřebné materiály, neustále jsem se přesouvala čím dál hlouběji do historie obou zemí. Období Edo bylo neoddělitelně spjata s vojenskou invazí Tojotomi Hidejošiho (1537-1598) a při pátrání po počátcích japonsko-korejských obchodních styků v období Azučí-Momojama (1573-1603) jsem se dostala až do období Ašikaga-Muromači (1336-1573), které mělo, dle mého názoru, pro Japonsko a jeho zahraniční vztahy velký význam. Právě tehdy se totiž Japonsko zapojilo do tributárního obchodu s Čínou a Koreou a do popředí hlavního vyjednávače mezi oběma zeměmi se dostává rod Só z ostrova Cušima.

V další kapitole jsem se zaměřila na vzrůstající rozpory mezi oběma zeměmi, způsobené novou japonskou politikou období Meidži (1868-1912). Japonsko usilovalo o změny dle západního práva, ale korejská vláda nechápala, proč by se mělo cokoliv měnit, když vše fungovalo tři sta let bez větších konfliktů. V kapitole jsem se soustředila především na jednotlivá jednání mezi oběma zeměmi.

Následující dvě kapitoly patří především diskuzi v japonské vládě - jak byla otázka napadení Koreje viděna před návratem Iwakurova poselstva a jak později rozdělila japonskou vládu na dva tábory. Také jsem věnovala prostor diskuzím na korejském dvoře, kde se také zformovaly dva tábory – „progresivní strana“ v čele s králem Kodžongem (1852-1919), která chtěla přistoupit na japonské dohody a proti nim strana vedená princem-regentem Tawongunem (1821-1898), která byla zásadně proti jakékoliv dohodě. Celou práci završuji v poslední kapitole tzv. incidentem *Unjó*, díky němuž získalo Japonsko záminku pro podepsání Kanghai smlouvy (1876), první japonsko-korejskou smlouvy sepsané dle západního práva.

Jako zdroje mi během psaní první kapitoly významně pomohly anglicky psané *Cambridge History of Japan* (především třetí a čtvrtý díl, okrajově pátý). V dalších kapitolách to byly především knihy *The Japanese seizure of Korea* od Hilaryho Conroye a *The Abacus and the Sword: The Japanese Penetration of Korea, 1895-1910* od Petera Duuse. Obě se věnují japonsko-korejským vztahům z pozdějšího období (přelom 19. a 20. století), ale první kapitoly obou děl velmi podrobně popisují období, do kterého spadá má práce. Zajímavé bylo

porovnávat články od Charlese Yatese a Marlene Mayo. Oba totiž nahlíželi na jednu z hlavních postav celého konfliktu, na Saigóa Takamoriho (1828-1877), zcela odlišně. Yates neustále bránil Saigóa a snažil se ho postavit do pozice nekonfliktního diplomata, naopak Mayo v Saigóovi viděla válečníka, který toužil po invazi. Nesmírně užitečnou pro mě byla i kniha korejského autora Yongkoo Kima *Korea and Japan: The Clash of Worldviews 1868-1876*, díky které jsem získala velmi podrobné informace o tom, jak probíhaly diskuze na korejském dvoře, tudíž jsem díky ní získala druhý pohled na věc. Nesmírným přínosem byly i články z časopisů jako *The Journal of Japanese Studies* nebo *Modern Asian Studies*.

Při přepisu japonských a korejských slov i vlastních jmen užívám pravidel oficiální české transkripce. V řadě případů přidávám rovněž příslušný zápis ve znakovém písmu. U japonských jmen se řídím japonskými zvyklostmi a rodové jméno uvádím na začátku.

2. Vztahy mezi Koreou a Japonskem před obdobím Meidži

2.1 Období Ašikaga - Muromači (1336-1573)

Období Ašikaga-Muromači¹ je pro Japonsko dobou, kdy začíná navazovat intenzivní styky s kontinentem a kdy vrcholí útoky tzv. japonských pirátů *wakó* 倭寇² nejprve na korejské a následně také na čínské pobřeží. Poprvé se šógunát musel potýkat s diplomatickými problémy v roce 1366, kdy do Japonska dorazil vyslanec korejského krále s požadavkem potlačení japonských pirátů *wakó*, jejichž útoky zvláště po roce 1350 přibýly na intenzitě. Dalším diplomatickým problémem pro šógunátní vládu byl příjezd čínského vyslance dynastie Ming (1368-1644) v roce 1368, který kontaktoval jednoho z generálů Jižního dvora³, prince Kanejošiho (někdy také jako Kanenaga, 1326-1383) na Kjúšú s nabídkou dobytí západního Japonska. Princ nejprve odmítal navázání kontaktů s Mingy a teprve v 1370, kdy Čína vyslala již třetí poselstvo, nabídku přijal. Kanejoši sám sebe označil za „poddaného“ vůči Mingům a hned následující rok vyslal do Číny poselstvo a navrátil čínské rukojmí, které držel do té doby u sebe.⁴ Když výprava dorazila do Číny, Mingové je nadšeně přijali a prince považovali za „pravého japonského vládce“.⁵

Mezitím šógunát začal plánovat, jak znovuobnovit svou moc na Kjúšú, které do té doby ovládala Jižní dynastie. Šógunát si uvědomoval, že chce-li zcela vládnout, musí být šógun uznán jako oficiální vládce Japonska především v zahraničí. Proto se Ašikaga Jošimicu (1358-1408) rozhodl také vyslat do Číny své posly (dvakrát, v letech 1374 a 1380). Ti ale byli odmítnuti s tím, že Jošimicu není oficiálním vládcem Japonska, a tudíž jeho delegace nemá na audienci u čínského císaře nárok. V roce 1372 se šógunátu podařilo zajmout Kanejošiho a jeho stoupence a postupně se ujmout vlády nad Kjúšú, ale v zahraničí šógun stále nebyl uznán jakožto vládce Japonska.

¹ Po restauraci Kenmu 建武の新政 (1333-1336), kdy se císař Godaigo (1288-1339) pokusil o znovuobnovení císařské moci, došlo k rozdělení císařského dvora na tzv. Severní a Jižní dynastii, období Nanbokučó (1333-1392). Během tohoto neklidného období Ašikaga Takaudži (1305-1358) zakládá ve čtvrti Muromači v Kjótu šógunátní vládu, a proto se následující období nazývá Ašikaga-Muromači.

² Tyto útoky probíhaly ve dvou vlnách zhruba po období čtyř století. První období spadá zhruba od 13. století do poloviny 14. století, tudíž koresponduje právě s dobou Nanbokučó a také s obdobím Ašikaga – Muromači. Druhá vlna pirátské aktivity se odehrála zhruba v 1. polovině 16. století, kdy se pak zájem pirátů přesunul do výnosnějších oblastí. Na rozdíl od první vlny byla účast japonských pirátů minimální a převažovali piráti čínští, přesto označení *wakó* zůstalo i pro druhou vlnu.

³ V letech 1333-1336 se císař Godaigo (1288-1339) několikrát pokusil o obnovu přímé císařské moci, ale po neúspěchu uprchl na jih do Jošína (asi 100km jižně od Kjóta), kde zakládá tzv. Jižní dynastii a s tím začíná období Jižního a Severního dvora tzv. *nanbokučó džidai* 南北朝時代 (1336-1392).

⁴ Jednalo se o rukojmí z pirátských výprav.

⁵ *The Cambridge history of Japan. Vol. 3., Medieval Japan.* 1. vydání, Cambridge: Cambridge University Press, 1990. 712 s., s. 425n.

Důležitým přelomem byla 90. léta, kdy dochází k dvěma velkým změnám. Za prvé to je změna na korejském trůně, kdy nastupuje nová dynastie I (někdy též Čoson, 1392-1910).⁶ Za druhé ve stejném roce dochází v Japonsku k ukončení vleklého sporu mezi Severní a Jižní dynastií. Do konce 14. století tedy Jošimicu posílil své postavení v zemi a mohl se opět začít soustředit na vztahy mezinárodní.

V roce 1401 vyslal opět poselstvo k mingskému dvoru. V dokumentu, který Jošimicu poslal spolu s výpravou, se podepsal jako „postavením rovný císařské rodině“ (*nihon džusangó dógi* 日本准三后道義). Prostřednictvím poslu žádal o navázání oficiálních styků s Mingy a jako výraz dobré vůle navrátil několik čínských zajatců, kteří byli kdysi uneseni piráty *wakó*. V roce 1402 se poselstvo vrátilo spolu se skupinou mingských vyslanců, jež Jošimicu velmi vřele přijal. Společně přivezli dokument čínského císaře, ve kterém tituloval Jošimicu jako „japonského krále“, čímž se z Japonska stal čínský vazal.

Hned následující rok opět vyslal Jošimicu poselstvo k mingskému vladaři a v dopise se opětovně tituloval jako „japonský král, Váš služebník“ (*nihon kokuó gendógi* 日本国王源道義). Spolu s poselstvem poslal také velké množství darů (například koně, oštěpy či meče). Na oplátku mu mingský panovník zaslal zlatou pečeť, která stvrzovala Jošimicuovo postavení jakožto „japonského krále“. Tento krok Jošimicua je sice často kritizován, protože dostal Japonsko do podřízeného postavení vůči Číně (do té doby se Japonsko považovalo za rovné Číně), ale na druhou stranu díky pravidelným výměnám darů, které doprovázely každou výpravu, se šógunát dostal k zajímavým produktům (především měděné mince se pro svou kvalitu staly dokonce japonským platidlem, dále bylo velmi ceněné čínské hedvábí, ale i knihy, obrazy a keramika). Navíc Jošimicu dosáhl toho, že pozice jeho rodu v Japonsku byla garantována mingským císařem, což zcela jistě mělo velkou váhu.⁷

Co tento krok znamenal pro japonsko-korejské vztahy? Korejci se domnívali, že tím, že Jošimicu přijal vazalské postavení vůči Číně, se Japonsko dostalo na stejnou úroveň jako Korea, ale šógunát to nikdy neuznal a cítil jistou nadřazenost vůči Koreji. Proto obchod mezi Japonskem a Koreou nebyl zcela řízen šógunátní vládou jako v případě čínsko-japonského obchodu, ale šógunát byl jen jedním z účastníků obchodní výměny spolu s několika dalšími knížaty ze západního pobřeží Japonska (například rod Só z ostrova Cušima).⁸

I nadále se Korea musela potýkat s občasnými útoky japonských pirátů. Asi kolem roku 1396 se korejská vláda snažila situaci vyřešit tím, že těm, kdo se vzdají, nabídla v Koreji půdu

⁶ Dynastii založil I Song-gje (1334-1408), který potlačil piráty *wakó*, obdržel abdikaci tehdejšího krále Kongjanga (1345-1392) a následně byl ministrem ustanoven jako nový král Tchadžo.

⁷ *The Cambridge history of Japan. Vol. 3., Medieval Japan*, s. 432n.

⁸ tamtéž, s. 440

a úřednické posty. Protože se tato nabídka nevztahovala jen na bývalé piráty, ale i na další Japonce, kteří například pomohli k dopadení některých pirátů či jinak podpořili korejskou vládu, postupně se počet japonských usedlíků v Koreji neustále zvyšoval. Korejská vláda proto musela zasáhnout a omezila působnost těchto usedlíků jen na přístavy Pusan, Naeipo (dnešní Činhae) a později i Jompo (dnešní Ulsan), kde měli své vlastní vymezené čtvrtě. Kromě usedlíků žijících v těchto třech přístavech byli i další Japonci, kteří trvale žili sice v Japonsku, ale měli povolen vstup jednou ročně do Koreje za účelem obchodu.⁹

V roce 1418 došlo k úmrtí tehdejšího cušimského knížete, čehož využil jeden z pirátských vůdců a získal tak dočasně moc nad Cušimou. Korejský král Tchädžong (1367-1422) se proto pokusil o vojenský útok na Cušimu, aby zničil pirátskou místní pirátskou základnu.¹⁰ Již v roce 1419 ale Korea podepsala s rodem Só dohodu. Jejím podpisem se rod Só zaručil, že zničí japonské piráty a jako výraz vděku byl cušimským lodím garantován vjezd do tří výše jmenovaných korejských přístavů.

Korea od té doby nadále zpříšňovala podmínky pro japonské obchodníky - lodě japonských knížat, které jezdily do Koreje za účelem obchodu, byly zatíženy povinností vozit s sebou pasy jako důkaz, že jsou oprávněny ke vjezdu do země (systém se poprvé objevil v 1426, zcela se ustálil v 1436). Kdo neměl potřebné dokumenty, byl považován za piráta, a tudíž na něj mohlo být kdykoliv zaútočeno. Vystavování těchto dokumentů se stalo oficiálním monopolem rodu Só. V roce 1443 byla následně podepsána korejsko-cušimská dohoda¹¹, která zaručila Cušimě výhradní právo na obchod v Koreji (50 lodí ročně) výměnou za vysílání tributárních poselstev do Soulu.¹² Dále byla Cušimě přiznána roční dodávka rýže a sójových bobů a někteří členové rodu získali různá privilegia či posty. V roce 1461 byl dokonce Só Šigemoto (1419-1497) na svou vlastní žádost jmenován korejským dvorem guvernérem Cušimy.¹³ Z Japonska do Koreje se pak dovážela především rumělka a další různá barviva, dále síra, léky a různé druhy koření, z kovů to byla především mosaz, zlato či cín. Naopak z Koreje do Japonska se vozily různé typy kůží, látky, ženšen nebo med. Navíc do Japonska se nedováželo jen zboží, ale i objekty nesmírné kulturní hodnoty, jako například knihy, různé spisy nebo buddhistické obrazy či sochy.¹⁴

⁹ *The Cambridge history of Japan. Vol. 3., Medieval Japan*, s. 440n.

¹⁰ V japonských dějinách nazývaná jako „invaze Óei“ *Óei no gaiikó* 応永の外寇 název podle japonské éry Óei (1394-1428).

¹¹ Dohoda je někdy nazývaná *Kakicu džójaku* 嘉吉条約. *Kakicu* je název japonské éry (1441-1444).

¹² *The Cambridge history of Japan. Vol. 3., Medieval Japan*, s. 442

¹³ *The Cambridge history of Japan. Vol. 4., Early Modern Japan*. 1. vydání, Cambridge: Cambridge University Press, 1991. 831 s., s. 245

¹⁴ ECKERT, Carter J. et al. *Dějiny Koreje*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2009. 424 s., s. 94

V roce 1494 bylo v Koreji 525 japonských domácností a 3205 stálých usedlíků, kteří zde buď farmařili nebo rybařili v korejských vodách. To ale vedlo k občasným potyčkám s korejskými rybáři či úředníky, které vyvrcholily v 1510, kdy japonští usedlíci povstali se zbraněmi proti korejskému veliteli posádky. Povstání bylo sice během dvou týdnů potlačeno, ale obchodní vztahy mezi Koreou a Japonskem byly přerušeny. Protože byl obchod pro Cušimu nezbytný k přežití, japonská naléhavá žádost vedla v roce 1512 k nové dohodě, kterou byl obchod opět povolen. Počet lodí a dávek pro Cušimu byl ale snížen na polovinu oproti roku 1443 a také místo tří přístavů mohly japonské lodě už jen do jednoho z nich (Pusan).¹⁵

2.2 Imdžinská válka (1592-1598)

Japonsko-korejské vztahy v 16. století byly relativně klidné. Od obnovení obchodních smluv v 1512 byla situace bezkonfliktní a obchod probíhal k oboustranné spokojenosti. Tento poklid byl ale narušen tzv. Imdžinskou válkou (1592-1598)¹⁶, kterou rozpoutal Tojotomi Hidejoši (1537-1598), jeden ze tří velkých sjednotitelů Japonska v období Azučí-Momojama (1573-1603).

Poté, co se Hidejošimu podařilo opět celé Japonsko politicky sjednotit, přesunul svůj zájem na dobývání cizích území, což ve východní Asii znamenalo především Čínu. Korejský dvůr ale odmítl povolit jeho vojskům volný průchod, a proto Hidejoši zahájil nejprve invazi do Koreje. U korejského pobřeží se vylodil v květnu 1592 s mohutnou armádou čítající asi dva tisíce lodí o síle padesáti tisíc mužů. Poté, co se Hidejošiovo jednotky vylodily v Pusanu, brzy začaly rychle postupovat na sever k hlavnímu městu Soulu. Mezitím z města uprchl korejský král Sondžo (1552-1608) - ten se nejprve skrýval v Pchjongjangu, ale poté, co i ten byl dobyt, uprchl až k čínským hranicím, kde žádonil o pomoc Čínu.

Čínské jednotky dorazily v červnu 1592 a záhy začaly Hidejošiovo armádu zatlačovat zpět.¹⁷ Navíc se Japoncům nedařilo ani na moři - velká část japonského loďstva byla zničena díky korejskému admirálovi I Sun-sinovi (1545-1598). Ten se proslavil nejen svými slavnými vítězstvími, ale i tzv. želvími loděmi (japonsky *kikósen* 亀甲船). Lodě byly chráněné

¹⁵ *The Cambridge history of Japan. Vol. 4., Early Modern Japan*, s. 248

¹⁶ Hidejoši zahájil invazi v roce 1592. Podle čínského cyklického kalendáře se tento rok nazývá *imdžin*, proto se v korejských historických spisech mluví o japonské invazi výhradně jako o „imdžinské válce s Japonci“. V japonských zdrojích je pak incident nazýván *baroku no eki/keičó no eki* 文禄の役 / 慶長の役. *Bunroku* je název japonské éry 1592-1596, do které spadá první válečná vlna. *Keičó* je název éry mezi léty 1596-1615, tudíž do ní spadá druhá vlna.

¹⁷ *The Cambridge history of Japan. Vol. 4., Early Modern Japan*, s. 272n.

železnými pláty, díky nimž odolaly i japonským šípům a granátům, také měly množství hrotů, které zabraňovaly nepříteli ve vylodění.¹⁸

Japoncům rychle začaly docházet síly. Uvědomovali si, že na vítězství už asi nemají dost prostředků, ale zároveň se stále necítili jako poražení, a tak v 1593 došlo k vyjednávání o příměří. Za japonskou stranu jednal Koniši Jukinaga (po přijetí křesťanství Agostinho, 1555-1600), který byl vazalem Hidejošiho a byl tedy Hidejošim přímo instruován, jak má vést vyjednávání. Hidejoši byl velmi optimistický a jeho podmínky rozhodně nebyly skromné: dcera čínského císaře se má provdat za japonského císaře, musí být znovuobnoven japonsko-čínský obchod, čtyři z korejských provincií mají být podrobeny Japonsku, vysocí korejští úředníci budou posláni do Japonska jako rukojmí a korejská vláda odpřísáhne, že již nikdy nepovstane proti Japonsku. Koniši byl ve svízelné situaci. Věděl, že Hidejošiho podmínky jsou zcela nepřijatelné a zároveň si uvědomoval, že Hidejoši očekává kladnou odpověď ze strany Číny. Rozhodl se tedy zfalšovat Hidejošiho dopis – v dokumentu přiznal nadvládu Číny a dokonce označil Japonsko za „dítě mingského císaře“. I přesto, že Korea měla jisté pochybnosti o pravosti dokumentu, Čína nadšeně dopis přijala.

V roce 1595 se japonští vyslanci v Pekingu zavázali, že se jejich jednotky zcela stáhnou z Koreje a znovuvybudují přátelské vztahy s Koreou. Čína udělila Hidejošimu titul „král“ a spolu se zlatou pečetí vyslala své vyslance do Japonska. Následujícího roku dorazili zástupci mingského krále do Hidejošiho hradu v Ósace, aby mu předali zlatou pečeť a zlatou korunu vazalského krále. Hned druhý den po jejich příjezdu si ale Hidejoši uvědomil, co dary ve skutečnosti představují, a posly nechal vyhnat. Rozhodl se, že jedině další válka může vyrovnat jeho ponížení a tak se brzy začaly připravovat nové boje.¹⁹

V roce 1597 se japonské jednotky o síle asi sto čtyřiceti tisíc mužů opět vydaly do Koreje. Tentokrát ale byly korejské i čínské jednotky mnohem lépe připraveny a Japoncům se nevedlo ani na souši, ani na moři, kde se opět setkali i s admirálem I Sun-sinem. V září 1598 pak ale Hidejoši zemřel, a tak se do konce téhož roku japonská armáda zcela stáhla z Korejského poloostrova.²⁰

Sám Hidejoši do Koreje nikdy nejel, bojů se přímo nezúčastnil a vše řídil ze svého hradu na Kjúšú. Korea utrpěla nesmírné ztráty – kulturní, materiální a samozřejmě lidské. Mezi lidmi se šířili nemoci a hlad, docházelo k povstáním a některé chrámy a slavné historické

¹⁸ ECKERT, Carter J. et al, cit. dílo, s. 107n.

¹⁹ *The Cambridge history of Japan. Vol. 4., Early Modern Japan*, s. 282n.

²⁰ tamtéž, s. 286n.

stavby byly zcela zničeny. Na druhou stranu Imdžinská válka pomohla Koreji zlepšit se ve vojenské taktice a dokonce byly vyvinuty i nové zbraně.²¹

2.4 Období Edo (1603-1868)

V roce 1600 vládu v Japonsku převzali do svých rukou Tokugawové, kdy Tokugawa Iejasu (1542-1616) porazil své odpůrce v bitvě u Sekigahary (1600) a založil šógunát Tokugawa se sídlem v Edu, který přetrval více než 250 let až do roku 1868.²²

I přesto, že japonsko-korejské vztahy byly výrazně pošramoceny Hidejošiho invazí, je až pozoruhodné, jak rychle se situace mezi oběma zeměmi změnila k lepšímu. Nejvíce po nápravě vztahů toužil rod Só z Cušimy, protože ekonomika ostrova byla závislá na přístupu ke Korejskému poloostrovu, a tak se rod Só snažil nejen vlichotit opět do přízně Korejců. Roku 1603 rod Só poslal asi 800 válečných zajatců zpět do Koreje a ta, jako výraz poděkování, ihned poslala do Cušimy posla s doprovodem, který tak znovu udělil Cušimě povolení na vjezd do země. V roce 1605 zprostředkoval Só Jošitoši (1568-1615), tehdejší hlava rodu Só, setkání mezi členy oné výpravy a Iejasuem na hradě Fušimi v Kjótu. Toto setkání bylo prvním přímým setkáním mezi zástupci Koreje a nejvyššími představiteli tokugawského režimu. Následkem toho povolil Iejasu repatriaci dalších asi 4 400 zajatců.²³

Iejasu doufal, že tímto brzy obnoví oficiální styky mezi šógunátem a korejským královským dvorem, ale ten stále váhal. Korejská vláda Cušimě jasně sdělila, že dokud neobdrží oficiální „státní dokument“ (*kokušo* 国書), který by požádal Koreu o vyslání poselstva, jinými slovy, dokud Japonsko nepřizná svou porážku, nebudou japonsko-korejské oficiální styky obnoveny. Rod Só si uvědomoval, že i šógunát velmi dobře chápe pravý význam takového dopisu, a proto žádný takový text nikdy nevydá. Protože by Cušima dále nepřežila bez znovuobnovení korejského obchodu, rozhodl se Só Jošitoši, stejně jako kdysi Koniši, oficiální dokument zfalšovat - v dopise ke jménu šóguna připsal titul „japonský král“ (*nihon kokuó* 日本国王) a celý dokument datoval dle mingského kalendáře.²⁴ Korejský král Sondžo tušil, že dopis je asi zfalšovaný. Věděl o japonské averzi vůči titulu „král“ a o tom, že Japonci neuznávají mingský kalendář, ale místo toho užívají kalendář vlastní. I přesto se ale rozhodl vyslat k Iejasuovi výpravu, tzv. „odpovědní mise“ (*kaitóši* 回答使). Aby rod Só zabránil odhalení svého podvodu, cušimští diplomaté nechali svému vládci poslat další

²¹ ECKERT, Carter J. et al, cit. dílo, s. 111

²² Období v letech 1603 – 1868 je proto nazýváno období Tokugawa nebo období Edo.

²³ *The Cambridge history of Japan. Vol. 4., Early Modern Japan*, s. 294n.

²⁴ Užitím čínského kalendáře naznačil, že Japonsko je čínským vazalem stejně jako Korea.

falešný dokument, dopis o míru a přátelství od korejského krále, který Iejasu očekával.²⁵ Tento nebezpečný krok se Cušimě vyplatil. Korejští vyslanci nebyli přijati v Japonsku jen druhým šógunem Hidetadou (1579-1632), ale také Iejasuem, který sice odstoupil z pozice šóguna v roce 1605 ve prospěch svého syna, ale stále si udržoval moc v zemi. Veškerá jednání proběhla bez problémů a korejští vyslanci se domů vraceli s dalšími 1240 válečnými zajatci.²⁶

V roce 1609 Korea s Cušimou uzavřela oficiální dohodu a její podmínky byly pro Japonsko zatím těmi nejpřísnějšími, které dosud s Koreou uzavřeli. Rodu Só bylo povoleno ročně vyslat do Koreje maximálně dvacet lodí a Pusan se stal jediným přístavem, kde mohly japonské lodě přistát. Dále se japonští obchodníci směli zdržovat jen v přísně vymezené ohrazené oblasti na okraji města (oblast japonských usedlíků se nazývala „japonský dům“ *wakan* 倭館). Také již Japoncům nebylo dovoleno cestovat do Soulu, ale korejské výpravy i nadále směly cestovat až do Eda.²⁷ Důvod pro toto korejské opatření byl prostý. V době, kdy Hidejoši napadl Koreu, se jeho vojska dostala z Pusanu do Soulu za pouhých 20 dní a to jen proto, že cesta byla dříve využívána japonskými poselstvy, tudíž ji Japonci velmi dobře znali.²⁸

I přes tyto přísné podmínky ale mezi Japonskem a Koreou probíhal obchod během celého období Edo. V diplomatických stycích Cušima stále hrála nejdůležitější roli - po celou dobu zajišťovala výměnu dokumentů a přijímala vyslance v Japonsku, a proto nebyla nijak omezována vyššími autoritami po téměř tři století. Výborným příkladem odvahy, se kterou cušimští diplomaté jednali, je jejich organizace druhé korejské výpravy do Eda (1617). Tato výprava měla být v podstatě gratulací rodu Tokugawa k jejich finálnímu vítězství – rod Tojotomi byl vyhlazen a Tokugawové tak posílili svou moc ve státě. Cušimští diplomaté ale museli navštívit Koreu celkem čtyřikrát, než korejská vláda souhlasila a domluvili se veškeré podmínky cesty. I v tomto případě se ale Cušima musela odhodlat k falšování dokumentů. Korea totiž očekávala, že se Hidetada bude podepisovat jako „japonský král“. Šógunátní diplomacie se ale tomuto titulu šikovně vyhnula a dokument, který korejské vládě poslala, byl signován jen slovy „japonský stát“ (*nihon koku* 日本国). Pro Cušimu nebylo obtížné dokument zfalšovat – jen připojila jeden znak („japonský král“, *nihon kokuó* 日本国王).

²⁵ TOBY, Ronald P. Reopening the Question of Sakoku: Diplomacy in the Legitimation of the Tokugawa Bakufu. *The Journal of Japanese Studies*, 1977, vol. 3, no. 2, s. 343n.

²⁶ *The Cambridge history of Japan. Vol. 4., Early Modern Japan*, s. 295

²⁷ Jediná japonská výprava, která směla po roce 1600 do Soulu, byla výprava vyslaná v roce 1629, která měla za úkol vyměnit si s Koreou informace ohledně situace v Číně. Všem ostatním výpravám bylo dovoleno zůstat jen v Pusanu, kam korejský dvůr vysílal zvláštního vyslance, který výpravu přijal.

²⁸ *The Cambridge history of Japan. Vol. 4., Early Modern Japan*, s. 296

Proč si Cušima dávala takovou práci s falšováním dokumentů? Korea totiž očekávala, že při jednání s Japonskem bude pro označení nejvyššího japonského panovníka užíváno zásadně jen titulu „král“, který byl rovný označení korejského panovníka. Domnívala se, že vzhledem k tomu, že obě země byly formálními vazaly Číny, musí být jejich panovníci označeni titulem „král“ a jedině čínský panovník může být označen titulem odlišným. Šógunátní vláda si toho byla vědoma a proto odmítala užívání titulu „král“. Pokud by tento titul přijali, přiznali by tím podřízenost vůči Číně a zároveň by je to postavilo na stejnou rovinu s Koreou, vůči které se cítili nadřazeně. Proto šógunát prosazoval užívání zcela jiné titulatury.²⁹

Při příležitosti třetí oficiální korejské výpravy do Japonska v roce 1624 při příležitosti nastoupení nového šóguna Iemicua (1604-1651), byla Cušima nucena opět zfalšovat oficiální dokumenty tak, aby odpovídaly korejským požadavkům. Šógun tentokrát použil pro svůj podpis výraz „japonský panovník“ (*nihon kokušu* 日本国主), který Cušima zfalšovala na již zavedený titul „japonský král“.³⁰ To už byl ale závažný přečin - zde se totiž nejednalo jen o pouhé doplnění jednoho znaku, ale o úplné přepsání podpisu.

Tato diplomacie založená na falšování dokumentů jistě nebyla zcela dobrým řešením a hrozilo, že se zcela vymkne z rukou, a proto šógun v roce 1635 musel ostře zakročit. Využil toho, že na Cušimě právě probíhal vnitřní boj o moc, provedl zde čistku mezi padělateli a ustanovil své zástupce, kteří měli zamezit dalším možným podvodům. Protože se šógunát chtěl vyhnout přílišné pozornosti ze strany korejského dvora, viníci nebyli příliš tvrdě potrestáni. Tehdejší hlava rodu, Só Jošinari (1604-1657) musel Iemicuovi přísahat, že bude nadále své povinnosti vykonávat čestně, ale jinak byl jen přísně napomenut a své postavení si udržel. Rod Só tak mohl i nadále zastávat pozici hlavního vyjednavče mezi oběma zeměmi, ale jeho kroky již byly kontrolovány. V roce 1635 začala šógunátní vláda posílat do Cušimy zenové mnichy z Kjóta³¹, kteří dohlíželi na vedení oficiálních styků s Koreou. Protože jejich rezidencí byl klášter jménem Iteian, a protože se mniši ve službě pravidelně střídali (po jednom až třech letech), byl systém pojmenován „Iteianský systém střídavého dohledu“ (*Iteian rinbansei* 以酌庵輪番制). V témže roce šógunát poslal korejské vládě oficiální dopis, ve kterém označil předchozí korespondenci za padělky. Tím byla také konečně vyřešena otázka titulatury šóguna, protože se zavedl výraz *taikun* (大君). Jedná se o výraz pocházející z jednoho ze starých čínských textů, kde byl použit ve smyslu nezávislého panovníka, který

²⁹ *The Cambridge history of Japan. Vol. 4., Early Modern Japan*, s. 297

³⁰ tamtéž, s. 299

³¹ Pět velkých zenových klášterů v Kjótu – *Kjóto gozan* 京都五山, tradiční centrum čínského učení, experti na korespondenci v čínštině, což by jazyk východoasijské diplomacie.

nepochází z císařské linie. Šógunové tento výraz začali používat pro označení své vlastní osoby při styku se zahraničím.³²

Je nutné podotknout, že první tři výpravy, které korejský dvůr vyslal do Japonska, byly jen jakési „odpovědní mise“ (*kaitóši* 回答使), které vždy reagovali na kroky Japonců. Teprve v roce 1636 Korea vyslala první „diplomatickou misi království Čoson“ (*čósen cúšinši* 朝鮮通信使). Další poselstvo v rámci těchto diplomatických misí vyslala Korea v roce 1643 při příležitosti narození Iemicuova dědice, budoucího šóguna Iecuny (1641-1680). Mezi léty 1655 a 1811 pak korejská vláda vyslala dalších sedm výprav jako gratulace při nástupu nového šóguna.³³ Včetně tří prvních misí *kaitóši*, korejský dvůr během období Edo vyslal do Japonska celkem dvanáct poselstev.³⁴

Výpravy obvykle čítaly kolem 500 osob a mezi členy byli kromě státních úředníků a překladatelů také vojáci, námořníci, dále lékaři, básníci, malíři či hudebníci. V době, kdy se výpravy pohybovaly po Japonsku, byly veškeré náklady hrazeny japonskou stranou, zásobování během cesty v Koreji zase zajišťovala korejská vláda. Korejci obdivovali své japonské hostitele pro schopnost pořádat okázalé hostiny, během nichž často docházelo k básnickým soutěžím mezi korejskými a japonskými básníky. Jednou dokonce sám šógun provedl čajový obřad pro členy korejského poselstva (1763).³⁵

Korea tak byla jedinou zemí, se kterou Japonsko udržovalo oficiální diplomatické styky i během tzv. období izolace.³⁶ V roce 1856 šógunát opět požádal korejskou stranu o vyslání výpravy (měla se uskutečnit v roce 1866), ale k té již nikdy nedošlo. Po restauraci Meidži, kdy se úplně změnila japonská politika, byly veškeré plány zrušeny a obě země vstoupily do nové éry.³⁷

³² TOBY, Ronald P, cit. dílo, s. 347n.

³³ Poslední z poselstev bylo po vzájemné dohodě obou zemí přijato v 1811 jen v Cušimě místo v Edu. Tímto způsobem si tak mohla japonská strana odpustit velmi nákladný doprovod, který pokaždé doprovázel korejskou výpravu z Cušimy do Eda, což byla výrazná pomoc pro šógunátní pokladnu. Také korejská strana ušetřila – místo obvyklých 500 osob čítal doprovod vyslance jen asi 350 osob.

³⁴ *The Cambridge history of Japan. Vol. 4., Early Modern Japan*, s. 299

³⁵ MCCUNE, George M. The Exchange of Envoys Between Korea and Japan during the Tokugawa Period. *The Far Eastern Quarterly*, 1946, vol. 5, no. 3, s. 310

³⁶ *Kaigai tokó kinši rei* 海外渡航禁止令. Od 30. let 17. století do konce poloviny 19. století platil pro Japonce zákaz vycestovat ze země pod trestem smrti a i obchod se zahraničními obchodníky byl velmi omezen. Jen Holanďanům a Číňanům bylo v Japonsku v této době povoleno obchodovat a to jen v přesně vymezených místech.

³⁷ *The Cambridge history of Japan. Vol. 4., Early Modern Japan*, s. 299

3. První léta éry Meidži

3.1 Otevírání se Japonska a Koreje světu

Na počátku 19. století dochází v Japonsku k obrovským změnám, které předznamenaly i změny ve vztazích mezi Japonskem a Koreou. Japonci během období Edo byli zcela uzavřeni okolnímu světu a zahraniční styky udržovali jedině s Čínou a Koreou, a v omezené míře také s Holanďany. Na přelomu 18. a 19. století se výrazně zvedá zájem Evropanů o Čínu a spolu s tím začínají objevovat i doposud téměř zapomenuté Japonsko. První z Evropanů, kdo se pokoušel o navázání styků s Japonskem, byli ruští rybáři na přelomu 18. a 19. století. V první polovině 19. století se pak objevují i britské lodě (jedna z nich se dokonce objevila i blízko samotného Eda), ale těmi, kdo donutili Japonsko otevřít se světu, byli až Američané. V polovině roku 1853 přijíždí do Japonska americký komodor Matthew Perry (1794-1858), který Japoncům nejprve vnutil oficiální dopis prezidenta Spojených států a o několik měsíců později si přijel pro odpověď. Japonci se polekali amerických válečných lodí a děl a v roce 1854 podepsali s Američany tzv. Kanagawskou smlouvu (*Kanagawa džójaku* 神奈川条約)³⁸. V následujících letech podepsali Japonci podobné, pro ně nevýhodné, smlouvy také s Brity, Holanďany a Rusy.³⁹ Od tohoto okamžiku se Japonsko otevřelo světu a velmi výrazně začalo měnit svou politiku, což se samozřejmě odrazilo i na diplomatických stycích s Koreou.

Korejci žili ještě ve větší izolaci než Japonci a když viděli, co se v 50. letech 19. století dělo u jejich východních sousedů, rozhodli se, že nic takového sami nepřipustí. Korejská vláda odmítala západní požadavky na obchodní styky s vírou, že tím předejde pohromě. Anglické obchodní lodě se začaly objevovat u korejského pobřeží od roku 1832. V roce 1846 na korejském pobřeží zakotvily tři francouzské lodě, ale jen tam zanechaly dopis pro korejského krále a zase odjely.

V srpnu roku 1866 se americká obchodní loď *General Sherman* dostala po řece Tädonggang až do Pchjongjangu. Zde však byla zapálena místními obyvateli a vojáky a všech dvacet čtyři členů posádky bylo zavražděno. V témže roce došlo ještě k jednomu pokusu, tentokrát ze strany Francouzů. Ti obsadili správní centrum ostrova Kanhwado, vyplenili je a zmocnili se zbraní a dokumentů, jež tu byly uchovávané. Francouzi se pokusili proniknout až k Soulu, ale byli poraženi korejskými vojsky a nakonec byli donuceni ustoupit.

³⁸ Celým názvem „Japonsko-americká smlouva o míru a přátelství“, *Ničibeí wašin džójaku* 日米和親条約. Američanům se otevřely přístavy Šimoda a Hakodate. Do Šimody pak dorazil americký konzul Townsend Harris, který chytrou argumentací přiměl šógunát k podpisu obchodních smluv v roce 1858.

³⁹ *The Cambridge history of Japan. Vol. 5., The Nineteenth century*. 1. vydání, Cambridge: Cambridge University Press, 1989. 828 s., s. 270n.

Poslední větší pokus podnikli o pět let později Američané v roce 1871 a záminkou k vpádu bylo zničení lodě *General Sherman* v roce 1866. Američané se pokusili použít stejnou taktiku, jakou využili i v Japonsku. Připluli s několika vojenskými plavidly a dokonce se jim podařilo obsadit několik pevností. Korejci se ale nehodlali vzdát a po několika přestřelkách se Američané raději stáhli zpět na své základny do Číny. Právě tyto incidenty přispěly k posílení korejské politiky izolace. Američané ani Francouzi už další pokusy o podrobení si Koreje neprovedli, ale ve snaze podmanit si Koreu je nakonec vystřídal Japonsko.⁴⁰

3.2 Konflikt starých tradic a nové západní politiky

V roce 1868 dochází v Japonsku k velkým změnám - šógunát Tokugawa padl a císařská moc byla obnovena. Také dochází k radikálním reformám, které budou v následujících letech hýbat celým Japonskem. Korejská vláda už během roku 1867 velmi pozorně a se značnými obavami sledovala dění v Japonsku. Poslala tedy do Cušimy zprávu s dotazem, jaká je aktuální situace v Japonsku. Šógunát chtěl v odpovědi Korejce ujistit, že se ničeho nemusí obávat a že Japonsko jen navazuje přátelské styky se západními státy, Cušimě se ale zprávy nezdály pravdivé, takže je korejské straně nakonec nikdy nepředala. Na jaře roku 1868 byl rod Só instruován o tom, že již brzy bude vztahy s Koreou řídit nová vláda a rod Só se musí snažit, aby prozatím neposkvřnil národní prestiž při vyjednávání.⁴¹

V květnu 1868 se v ósacké pobočce Zahraniční kanceláře⁴² konala tři důležitá jednání, kterých se zúčastnil vysoký úředník Zahraniční kanceláře Komacu Tatewaki (někdy také jako Komacu Kijokado, 1835-1870)⁴³ a jeden vysoce postavený úředník cušimského klanu Óšima Tomonodžó (1826-1882). Tato jednání vyústila v důležitá rozhodnutí, která výrazně přispěla k pozdějším japonsko-korejským sporům. Dohodnuto bylo následující:

- 1) Jména pěti předcházejících císařů, včetně jména tehdejšího císaře Meidži, nebudou nadále používána.
- 2) Korejská vláda bude informována ohledně zformování nové japonské vlády.
- 3) Používání starého pečetidla darovaného korejskou vládou Cušimě v rámci japonsko-korejských diplomatických styků je považováno za pochybné, a proto se od teď bude používat jen pečetidlo, které nechala vyrazit japonská vláda.

⁴⁰ ECKERT, Carter J. et al, cit. dílo, s. 143n.

⁴¹ CONROY, Hilary. *The Japanese Seizure Of Korea 1868-1910 (A Study of Realism and Idealism in International Relations)*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 1960. 536 s., s. 22n.

⁴² Japonsky *Gaikokukan*, 外国官. Od června 1868 do srpna 1869 sloužila Zahraniční kancelář jako předchůdce japonského Ministerstva zahraničí (*Gaimušó* 外務省) se sídly v Ósace, Kjótu a později v Tokiu.

⁴³ Komacu byl původně samurajem, který sloužil během období Edo rodu Šimazu v knížectví Sacuma. Na začátku období Meidži se stal vysokým vládním úředníkem.

- 4) Užívání titulů v oficiálních panovnických dopisech by se mělo změnit. Pro japonského vládce bude užíváno titulu „císař“ a ne „král“ jako u jeho korejského protějšku, protože postavení korejského panovníka je nižší.
- 5) Je nezbytné posílit postavení rodu Só z Cušimy, spolu s tím bude samozřejmě posíleno i postavení hlavy rodu (Só Jošiakira, 1847-1902).⁴⁴

10. srpna 1868 nová japonská vláda požádala rod Só, aby informoval Koreu o aktuálním politickém dění v Japonsku. Dále vláda vzkázala, že japonsko-korejské vztahy bude řešit hned poté, co pevně převezme moc v zemi. Ještě později bylo ke zprávám doplněno oznámení o obnovení císařské moci. (Císař v Japonsku sice vládne již 2000 let, ale posledních tři sta let si moc neprávem uzurpovali Tokugawové.)⁴⁵

Korea nedokázala v klidu přijmout nové dokumenty, které začala posílat japonská vláda a zpochybňovala hned několik věcí - například to, že nové dokumenty byly stvrzeny pečeti japonské vlády a ne pečeti, kterou nechala kdysi vyrazit Korea pro tyto účely, navíc Japonci začali používat pro označení svého panovníka novou titulaturu (místo slova „král“ použito slovo „císař“, kterým Korea označuje jedině čínského vladaře). Pokud by Korea přijala tuto titulaturu, dostala by se tak do podřadného postavení vůči Japonsku. Korejská strana se proto bouřila a odmítala měnit zavedené, tři sta let staré smlouvy. Korejský dvůr přikázal prozkoumat staré japonsko-korejské smlouvy a rozhodl se přijmout nové japonské podmínky jen v případě, že i Japonci přijmou některé nové korejské požadavky. Ale proti tomuto rozhodnutí byli někteří důležití korejští hodnostáři, kteří se předem rozhodli odmítnout změny ve smlouvě, ať se Japonci zachovají jakkoliv.⁴⁶

7. září 1868 pověřila japonská vláda Kawamota Kuzaemona (1818-1878)⁴⁷, aby informoval korejský dvůr o aktuální situaci v Japonsku a o rozhodnutích, která se dojednala v Ósace. Japonsko zdůvodňovalo užití nové pečeti jednoduše. Doteď používaná korejská pečeť, označovala vztah jen mezi Koreou a Cušimou a jednalo se o vztah soukromého rázu. Od teď nově používané japonské pečetidlo bude určené pro japonsko-korejské vztahy a bude tedy pečetidlem státním. Kawamoto korejskou vládu také upozornil, že brzy Japonsko vyšle „zvláštního vyslance“, který s korejskou vládou projedná další vývoj japonsko-korejských vztahů a při té příležitosti se již použije nová pečeť. „Zvláštní vyslanec“ z Japonska se dostavil hned na konci roku 1868, ale nedosáhl žádných výsledků.⁴⁸

⁴⁴ KIM, Yongkoo. *Korea and Japan: The Clash of Worldviews 1868-1876*. 1. vydání. University of Hawaii Press, 2007. 177 s., s. 22n.

⁴⁵ CONROY, Hilary, cit. dílo, s. 24

⁴⁶ KIM, Yongkoo, cit. dílo, s. 20n.

⁴⁷ Kawamoto byl původem samuraj z ostrova Cušima a již od roku 1835 měl na starosti jednání s Koreou.

⁴⁸ KIM, Yongkoo, cit. dílo, s. 23n.

V prosinci 1868 se Kawamoto setkal v Pusanu s tlumočnickem An Tong-džunem, který zde reprezentoval korejskou vládu a krále. Korea důrazně protestovala proti návrhům nově vzniklé japonské vlády a zásadně odmítala jakékoliv změny ve starých dohodách. Japoncům bylo navíc doporučeno, aby ustali v takovýchto návrzích a nechali raději vše při starém.

Japonci ale ve svých snahách neustali. Další japonsko-korejské setkání proběhlo 29. února 1869. Korejskou stranu opět zastupoval An Tong-džun, za japonskou stranu to byl překladatel Uruse Hiroši. An Tong-džun předal Japoncům oficiální dokument, který den před tím obdržel přímo od korejského dvora. Korejci v dokumentu opět vyjadřovali naději, že tři sta let staré vztahy mezi Japonskem a Koreou zůstanou nadále stejné, veškerá jednání na korejské půdě se odbudou v Pusanu. Korea také reagovala na změny titulatury, které Japonci vyžadovali – zásadně odmítli změny titulatury pro japonského panovníka. Co se týče korejského pečeti, i přesto, že je používáno rodem Só, v žádném případě nevyjadřuje soukromé vztahy mezi Koreou a Cušimou, ale jedná se o oficiální pečeti. Používání nového japonského pečeti proto nepřipadá v úvahu.⁴⁹

9. listopadu 1869 přednesl An Tong-džun definitivní vyjádření korejské vlády, které zásadně odmítlo japonský návrh. An předal japonské delegaci dvě důležité zprávy. Jedna z nich byla podepsána An Tong-džunem samotným - zde vzpomíná na tři set letou bezproblémovou historii japonsko-korejských vztahů a odsuzuje tehdejší japonské chování. Druhá zpráva už byla podepsána i dalšími korejskými úředníky. Zde Korea samozřejmě odmítla užívání japonského pečeti, dále bylo odmítnuto i užívání titulu „císař“ pro japonského panovníka. Korejci zdůraznili, že jakékoliv změny prostě nebudou akceptovány. Jako reakci Japonci tentokrát poslali jen ústní odpověď, kde samozřejmě opět vyvraceli korejská rozhodnutí. Například užívání titulu „císař“ odůvodnili tím, že se Japonsko stalo nedávno císařstvím, a proto je i užívání titulu „císař“ samozřejmostí. Také užívání nové pečeti je prý nevyhnutelné kvůli změnám v japonském vládním systému.⁵⁰

Mezi léty 1868 a 1869 proběhlo několik jednání mezi rodem Só a korejskými úředníky v Pusanu. Vesměs se obě strany přely o změnu titulatury a užívání nových japonských pečeti. Problémem navíc bylo to, že korejské úředníky sami nemohli nic rozhodnout, takže po každém jednání odjížděli do Soulu, kde vše tlumočili dvoru a čekali na další pokyny. Celkově tedy jednání nepřinesla žádný výsledek. Do června 1869 Só Jošiakira, tehdejší hlava rodu Só, usoudil, že se vyjednávání s Koreou dostávají do patové situace a upozornil na to japonskou Zahraniční kancelář slovy: „Korea nepřijímá naše oznámení ohledně vytvoření

⁴⁹ KIM, Yongkoo, cit. dílo, s. 25n.

⁵⁰ tamtéž, s. 25n.

nové japonské vlády. Nemáme jinou možnost než vyjednávat přímo s korejským králem tváří v tvář v jeho hlavním městě. Tomu ale asi budou vzdorovat silou. Proto musíte rozhodnout, zda přijmeme vůči Koreji důraznou politiku.⁵¹

Japonská vláda obviňovala z neshod mezi Japonskem a Koreou rod Só. Navíc se začaly objevovat dosud neznámé informace o vztazích mezi Koreou a Cušimou. Bylo například zjištěno, že Cušima nejen že dostávala roční příjem rýže a peněz od Tokugawů, ale rýži, sójové boby a peníze ji pravidelně zasílala i Korea. Cušima se obhajovala, že je to chudá země a peníze a rýži nutně potřebuje k přežití. Zahraniční kancelář nakonec i přes protesty a obhajobu Cušimy, rozhodla, že rod Só už nadále nebude zastupovat Japonsko v jednáních s Koreou.⁵²

Bylo proto rozhodnuto, že tradiční role vyjednavatele bude Cušimě odebrána. Japonské Ministerstvo zahraničních věcí představilo Státní radě⁵³ dokument, z jehož obsahu jasně vyplývá, že se Japonsko cítí za Koreu „zodpovědné“ a je téměř její povinností zabránit ostatním zemím, aby z Koreje udělaly svou kolonii.⁵⁴

V únoru 1870 tedy do Koreje tajně přijeli Sada Hakubo (1832-1907) a Morijama Šigeru (1842-1913)⁵⁵, kteří měli za úkol odhalit povahu vztahů Koreje k Číně a k Rusku a dále zmapovat aktuální situaci na korejském dvoře a možnosti korejského obchodu. Ve své finální zprávě především doporučovali vyslat vojenskou výpravu, pokud se korejský dvůr neomluví za své předchozí opovážlivé chování vůči Japonsku. Domnívali se, že jakmile se japonské jednotky dostanou do Soulu, korejská vláda se okamžitě zhroutí. Tento naprosto nerealistický plán měl hodně zastánců mezi úředníky Ministerstva zahraničí, mezi vysokými politiky však nikoliv. Ministerstvo zahraničí předalo v květnu 1870 Státní radě podrobnou zprávu o situaci v Koreji a navrhlo tři možná řešení. „*Za první, Japonsko prozatím přeruší veškeré styky s Koreou a než bude mít Japonsko dostatek sil na to, aby se s Koreou vojensky vypořádalo, japonští osadníci se prozatím vrátí z Pusanu domů. Za druhé, Japonsko vyšle válečné lodě v čele s Kido Kóinem, který by vyjednal novou smlouvu, a pokud by Korea odmítla, zaútočil*

⁵¹ CONROY, Hilary. cit. dílo, s. 24

⁵² tamtéž, s. 25

⁵³ Státní rada, japonsky *Dadžókan* 太政官 – vznikla 11. června 1868 a jméno nese po podobné starověké instituci. Moc zde byla oddělena na výkonnou a zákonodárnou podle amerického vzoru. 15. srpna 1869 došlo k další reorganizaci Státní rady, když v jejím rámci vzniklo šest ministerstev (Ministerstvo zahraničních věcí *Gaimušó* 外務省, Ministerstvo financí *Ókurašó* 大蔵省, Ministerstvo války *Hjóbušó* 兵部省, Ministerstvo spravedlnosti *Gjóbušó* 刑部省, Ministerstvo pro záležitosti dvora *Kunaišó* 宮内省, Ministerstvo pro výběr daní *Minbušó* 民部省). Státní radě byla nadřazena Rada šintoistického kultu.

⁵⁴ KIM, Yongkoo, cit. dílo, s. 30

⁵⁵ Oba působili během období Meidži jako vládní diplomaté, s Koreou zprostředkovávali první oficiální diplomatické styky.

by. Třetí možností je vyslat výpravu do Číny a vyjasnit si vztahy s Čínou ohledně čínsko-korejských vztahů.⁵⁶

Ministerstvo zahraničí doporučovalo druhou možnost a například Kido Kóin (někdy také Kido Takajoši, 1833-1877)⁵⁷ ji nadšeně podporoval. Ókubo Tošimiči (1830-1878)⁵⁸ a Iwakura Tomomi (1825-1883)⁵⁹ byli proti a rozhodli pro třetí možnost. Hned v červenci 1870 byl do Číny vyslán Janagihara Sakimicu (1850-1894)⁶⁰. Kido nejprve zuřil a nabídl svou rezignaci, ale když Janagihara odjel, situace se značně uklidnila. Diskuze ohledně mise do Koreje byla prozatím odsunuta na neurčito, protože se Japonsko muselo vypořádat s mnohem důležitějšími problémy – revize nerovnoprávných smluv, studijní mise do zahraničí, vyjednávání s Čínou a Ruskem kvůli souostroví Rjúkjú a ostrovu Sachalin.⁶¹

Mezitím japonská vláda vyslala do Pusanu zástupce Ministerstva zahraničí Morijamu, Jošioku Kókiho (1847-1932) a Hirocu Hironobua (1819-1883), ti dorazili 3. listopadu 1870. Opět se jim nepodařilo s Koreou cokoliv dojednat, ale i tak zůstali v Koreji asi rok.⁶²

V srpnu 1871 dosáhly spory mezi Cušimou a Ministerstvem zahraničí vrcholu. Zrušení knížectví, včetně Cušimy, vedlo k tomu, že rod Só již nadále nemohl figurovat jako zprostředkovatel s Koreou.⁶³ Nakonec tedy bylo rozhodnuto, že hlava cušimského klanu, Só Jošiakira, dostane post na ministerstvu, a tak se i nadále bude moci účastnit vyjednávání.⁶⁴ V této době se také do čela ministerstva dostává Soedžima Taneomi (1828-1905), který studoval západní právo v Nagasaki a začal proto prosazovat úplně nová pravidla v jednáních nejen s Koreou, ale i s Čínou a se západem.

Korejská vláda nechápala změnu jednatelů na japonské straně, dále trvala na tom, že bude jednat s Cušimou a odmítala jednání se zástupci Ministerstva zahraničí. Když jeden z členů Jošiakirovi družiny nečekaně opustil předem vyhrazenou oblast v Pusanu a vydal se osobně

⁵⁶ DUUS, Peter. *The Abacus and the Sword: The Japanese Penetration of Korea, 1895-1910*, 1. vydání (paperback). Los Angeles: University of California Press Berkeley, California, 1998. 480 s., s. 36

⁵⁷ Kido Kóin byl původem samuraj knížectví Čošú. Hrál klíčovou roli v domácí knížecí vládě a výrazně pomohl při jejím definitivním přechodu na radikální linii „hnutí za úctu k císaři a zahnání cizinců“ (*sonno džói* 尊皇攘夷 nebo 尊王攘夷). Později hrál velmi důležitou roli při zrušení šógunátu a nastolení nové vlády Meidži.

⁵⁸ Ókubo Tošimiči byl původně samuraj knížectví Sacuma. Spolu s Kidou a Saigóem Takamorim je jedním ze „tří velkých státníků“ (*išin no sankecu* 維新の三傑), kteří stáli v čele restaurace Meidži. Je považován za jednoho z hlavních zakladatelů moderního Japonska. Mimo jiné byl členem Iwakurova poselstva a japonským ministrem financí.

⁵⁹ Iwakura Tomomi pocházel z Kjóta a měl velký vliv na mladičkého císaře Meidžiho a dosáhl vydání císařského ediktu, vyzývající ke zničení šógunátu. Na jeho základu došlo později k vyhlášení restaurace císařské moci. Poté, co se v roce 1871 stal ministrem zprava, vedl tzv. Iwakurovo poselstvo na cestách po USA a Evropě.

⁶⁰ Janagihara pocházel z významné rodiny blízké císařskému rodu. Během období Meidži pracoval jako jeden z vysokých úředníků Ministerstva zahraničních věcí.

⁶¹ DUUS, Peter, cit. dílo, s. 37

⁶² KIM, Yongkoo, cit. dílo, s. 32

⁶³ DUUS, Peter, cit. dílo, s. 37

⁶⁴ KIM, Yongkoo, cit. dílo, s. 33

na vlastní pěst vyjednávat s korejskou stranou, využilo ministerstvo příležitosti a za trest Jošiakiru poslali zpět na Cušimu. Díky této události v srpnu roku 1872 již úředníci ministerstva zcela převzali kontrolu nad jednáními. V dubnu 1873 tak Hirocu Hironobu oficiálně přebíral vedení japonské oblasti v Pusanu.⁶⁵

⁶⁵ KIM, Yongkoo, cit. dílo, s. 33n.

4. Eskalace situace po odjezdu Iwakurova poselstva

4.1 Iwakurovo poselstvo a politické vedení Japonska

Příjezdem amerického komodora Perryho a podepsáním prvních mezinárodních smluv se Japonsko začalo rychle otevírat světu a postupně si osvojovalo zvyky a tradice západních států. S tím souvisí i první výpravy do zahraničí, kdy se skupiny Japonců vydávaly na studijní cesty do Evropy a USA. Tito učenci se pak vraceli do Japonska většinou nadšení a uchvácení Západem.

V rámci těchto studijních cest do zahraničí odjíždí 12. listopadu roku 1871 z Japonska na cestu kolem světa i velká skupina intelektuálů pod vedením Iwakury Tomomiho (tzv. Iwakurovo poselstvo)⁶⁶. Mezi členy poselstva byla i řada důležitých politiků jako například Ókubo Tošimiči, Kido Kóin a tehdy velmi mladý Itó Hirobumi (1841-1909)⁶⁷. Cílem jejich cesty bylo, kromě sbírání poznatků o západních kulturách a technologiích, především náprava nerovnoprávných smluv z období šógunátu. Tento úkol ale naprosto selhal.⁶⁸

Těsně před odjezdem 9. listopadu 1871 se sešla skupinka politiků – Kido, Iwakura, Sandžó Sanetomi (1837-1891)⁶⁹, Ókuma Šigenobu (1838-1922)⁷⁰ a Itagaki Taisuke (1837-1919)⁷¹, kteří diskutovali o situaci v Koreji. Kido důrazně žádal, aby Japonsko podniklo vojenskou akci proti Koreji. Žádné pevné rozhodnutí prozatím nebylo vysloveno, ale nikdo z nich nepochyboval o tom, že Japonsko má plné právo podniknout exemplární kroky proti Koreji. Na tuto schůzi nebyl zatím pozván Saigó Takamori (1827-1877), původem samuraj nižšího původu z knížectví Sacuma a jedna z nejdůležitějších figur pozdějšího vývoje.⁷²

⁶⁶ Iwakurovo poselstvo (*Iwakura šisećudan* 岩倉使節団), mise, která se uskutećnila v letech 1871-1873 a kterou vedl Iwakura Tomomi (1825-1883), byla jednou z oficiálních diplomatických cest vyslanců Japonska do USA a Evropy. Za své cíle si kladli především zrušení nerovnoprávných smluv a dále shromáždění informací o západních technologiích. Celkem oficiální část poselstva čítala 48 osob (politiky, diplomaté, historicy atp), dále skupinu doprovázelo asi 60 studentů (včetně pěti mladých žen), kteří zůstali v zahraničí a dokončili si tam své vzdělání na místních univerzitách.

⁶⁷ Itó Hirobumi byl původem rolník, adoptovaný jako dědic nižšího samurajského rodu. Již v roce 1861 odjel studovat do Velké Británie, po návratu se stal velitelem nově vzniklých jednotek a později hrál klíčovou roli při modernizaci celé země. Celkem čtyřikrát se stal japonským premiérem.

⁶⁸ CONROY, Hilary, cit. dílo, s. 22, 23

⁶⁹ Sandžó se narodil v Kjótu, byl součástí „hnutí za úctu k císaři a vyhnání barbarů“. Po restauraci Meidži byl ministrem zprava a velkým ministrem. V roce 1889 se stal japonským premiérem, ale jen na období zhruba dvou měsíců.

⁷⁰ Ókuma byl původně samuraj z knížectví Hizen. Spolu s Itóem založili moderní mincovnu a roku 1871 zavedli decimální měnovou soustavu s jensem jako základní jednotkou. V roce 1873 se stal ministrem financí.

⁷¹ Itagaki původem samuraj z Tosy. Během nepřítomnosti Iwakury a členů poselstva zaujal jednu z předních pozic ve vládě. Po roztržce v roce 1873 vládu opustil a založil politický klub posléze pojmenovaný Veřejná strana patriotismu (*Aikoku kótó* 愛国公党). Později založil Liberální stranu (*Džijútó* 自由党) a v 1896 se stal opět součástí vlády.

⁷² YATES, Charles L. *Saigó Takamori: The Man Behind the Myth*, 1. vydání. London: Kegan Paul International Limited, 1995. 239 s., s. 143

Mezitím, co byli tito členové Iwakurova poselstva pryč, v Japonsku se k moci dostali Ókuma Šigenobu, Itagaki Taisuke a Saigó Takamori, posledně jmenovaný nahradil Ókuba v pozici ministra financí. V čele vlády stál Sandžó Sanetomi. Než členové poselstva odjeli, tito muži jim slíbili, že budou o dění v Japonsku pravidelně informovat pomocí dopisů a novinových ústřížků a že se vyvarují jakýchkoliv velkých změn. Navíc měli v Japonsku členové poselstva i své informátory, například Iwakurův přítel Óhara Šigezane byl nižším úředníkem Ministerstva financí a psal Iwakurovi každý měsíc o novinkách v zemi, včetně palácových „drbů“. Jak členové odjíždějícího poselstva, tak politici, kteří zůstali v Japonsku, si uvědomovali, že bude samozřejmě nutné nadále řídit vládu a vykonávat rozhodnutí. Iwakura a jeho skupina ale doufala, že takových případů bude minimum. Mezi léty 1871 a 1873 byly sice vydány klíčové zákony týkající se například vzdělávání nebo armády, ale ty byly připraveny ještě v době, kdy členové poselstva pobývali v Japonsku.⁷³

4.2 Znovuobnovení diskuze o napadení Koreje

V prosinci 1871 došlo k povraždění 54 trosečníků souostroví Rjúkjú domorodými obyvateli Taiwanu (*Mijakodžima tómin sónan džiken* 宮古島島民遭難事件). Následkem toho vedoucí představitelé japonské politiky došli k závěru, že je nutné podniknout tam vojenskou výpravu a Taiwan tak potrestat. Ministr zahraničí Soedžima Taneomi odjel proto v březnu 1873 do Číny jednat s čínskou vládou o incidentu.⁷⁴

Mezitím ale Korea opět přitáhla pozornost japonských státníků. V létě roku 1872 se další z japonských úředníků Ministerstva zahraničí Hanabusa Jošimoto (1842-1917), za pomoci Morijamy, rozhodl znovu se pokusit vyjednávat s Koreou. Ale ani on nebyl úspěšný. Korejská vláda ani neuznala existenci nové japonské vlády a později začalo docházet i k menším útokům na Japonce – na domech, kde Japonci bydleli, se objevovaly hanlivé nápisy a docházelo i k fyzickým útokům na japonské vyslance. Japonci si navíc do Tokia stěžovali, že jim korejské úředníky ztěžují získat potraviny a brání aktivitám japonských obchodníků. Tato zpráva nejspíš opět přiměla japonské politiky k tomu, aby začali Koreji věnovat větší pozornost a odvedla je od plánování výpravy na Taiwan. Především Saigó a Itagaki to chápali jako závažný důvod pro vojenský útok. Ministerstvo zahraničí požádalo Státní radu, aby byla Korea konečně potrestána, a Japonsko tak mohlo zpět získat svou pošramocenou čest.

⁷³ MAYO, Marlene J. The Korean Crisis of 1873 and Early Meiji Foreign Policy. *The Journal of Asian Studies*, 1972, vol. 31, no. 4, s. 794

⁷⁴ DUUS, Peter, cit. dílo, s. 38n.

Spolu s tím navrhlo, aby byl do Pusanu poslán vyslanec spolu s armádou a námořnictvem a pokračovalo se ve vyjednáváních.⁷⁵

Návrh vyslat do Koreje vojenskou expedici se projednával ve Státní radě v červnu 1873. Ovšem neřešilo se úplné podmanění si Koreje, ale jen vyslání menší vojenské síly, která by měla za úkol ochránit japonské obchodníky v Pusanu, a zároveň by trochu „popostrčila“ japonsko-korejské vyjednávání. Itagaki prosazoval, aby Japonsko ihned vyslalo vojenské jednotky do Koreje, protože je povinností japonské vlády chránit své obyvatele. Saigó se obával, že při přímém a nijak neodůvodněném útoku na Koreu by jistě zasáhly západní mocnosti a Čína. Navrhoval proto, aby do Koreje nejprve odjel vyslanec (a tiše si na tento úkol myslel sám) s vojenským doprovodem, který by prodiskutoval celou záležitost s korejskou stranou. Očekával, že pokud by se vyjednávání špatně vyvíjela, Korejci by vyslance napadli nebo zabili, a tím by Japonsko získalo legální důvod pro vojenskou výpravu do Koreje. Těmito argumenty přesvědčil Itagakiho, dále ho podpořili i Etó Šinpei (1834-1874)⁷⁶ a Gotó Šódžiró (1838-1897).^{77 78}

Saigó, jakožto nejvyšší vojenský úředník, se velmi usilovně snažil najít řešení delikátního problému – kam se skoro 600 000 samuraji, kteří v nově vybudované společnosti období Meidži nedokázali najít uplatnění. Po restauraci Meidži totiž samurajové přišli o veškerá svá privilegia a později jim bylo dokonce zakázáno nošení dvou mečů, odznak samurajské hrdosti. Samurajové se také potýkali s velkými finančními problémy, většina z nich živořila, protože státní důchody se rok od roku ztenčovaly. Ti schopnější sice získali posty ve vládě, ale velká většina z nich upadla do bídy. Saigó se domníval, že válečná výprava do zahraničí by mohla být dobrým řešením. Nejen, že by zabavili nezaměstnaní samurajové, ale mohl by se tím i sjednotit duch japonského národa. A co víc, pokud by byla výprava úspěšná, byl by to důkaz nové vládě, že samurajská válečná síla může být stále prospěšná státu.⁷⁹

Když se v červenci 1873 vrátil ministr zahraničí Soedžima z Číny, byl velmi překvapen, že se jeho kolegové zabývají výpravou proti Koreje namísto Taiwanu. Ani on ani Sandžó si nemysleli, že by byl Saigó vhodným kandidátem na pozici vyslance. Soedžima se domníval, že je velmi dobře seznámen s celým problémem, a tak asi viděl na pozici vyslance spíše

⁷⁵ DUUS, Peter, cit. dílo, s. 37n.

⁷⁶ Etó Šinpei byl původem samuraj z Hizenu, během svržení šógunátu byl generálem císařské armády. V roce 1872 byl jmenován ministrem spravedlnosti, ale hned o rok později stejně jako Itagaki a Saigó opustil vládu. Spolu s Itagakim, Soedžimou a Gotóem založil politický klub Veřejná strana patriotismu. Později stál v čele protivládního povstání Saga, které bylo potlačeno a Etó byl zabit.

⁷⁷ Gotó Šódžiró původem samuraj z Tosy. Po restauraci Meidži získal několik důležitých postů, byl například guvernérem Ósaky, ale v 1873 také opustil vládu. Znovu se vrátil do politiky v 1881, kdy Itagaki založil Liberální stranu.

⁷⁸ DUUS, Peter, cit. dílo, s. 39n.

⁷⁹ CONROY, Hilary, cit. dílo, s. 32n.

sebe.⁸⁰ Saigó byl ale neústupný. 16. srpna 1873 se Saigó sešel se Sandžóem. Sandžó měl strach, že Saigó s Itagakim usilují jen o to, aby vyvolali válečný konflikt. Saigó oponoval, že vojenský útok je až poslední možností jeho plánu, jen pokud veškerá vyjednávání nepřinesou žádaný výsledek. 17. srpna bylo rozhodnuto, že speciálním vyslancem bude Saigó, ale hned následující den se Sandžó setkal s císařem v Hakone a na základě císařova přání bylo formální jmenování Saigóa odloženo dokud se Iwakurova skupina nevrátí z cest.⁸¹ Saigó napsal Itagakimu celkem osm dopisů víceméně se stejným obsahem, kde znovu a znovu opakoval, že nevyprovokovaná agrese by byla morálně nepřijatelná a mohla by Japonsko výrazně poškodit v očích zahraničních států. Jeho vlastní smrt rukou zatvrzelých Korejců by ale stala skvělou záminkou pro odplatu.⁸²

Podle Marlene J. Mayo Saigó a Soedžima už měli v hlavě plán na celou akci. Počítali s tím, že s sebou Saigó do Koreje odveze armádu čítající 50 000 vojáků a vzhledem k rozkolům v korejské vládě, by bylo možné dobýt Koreu do 100 dní. Předpokládali, že Korea má bohaté zásoby v dolech a také hedvábí, které by tak financovalo celou misi.⁸³ Yates zase ve své eseji píše, že Saigó se chtěl vyhnout násilí a teprve pokud by jeho mírová jednání selhala, pak by bylo nutné Koreu napadnout. Dále usuzuje, že Saigó se asi cítil v nadřazeném postavení vůči Koreji, ale nemůžeme ho obvinít z agresivity nebo z touhy udělat z Koreje kolonii. Pokud by vojenské napadení Koreje bylo to, co Saigó doopravdy chtěl, dalo by se čekat, že by schválil Kanghwaský incident roku 1876. Ve skutečnosti tuto akci odsoudil jako nemorální, zbytečnou a neospravedlnitelnou.⁸⁴ Kde je pravda a co si Saigó doopravdy přál, to už se asi nikdy nedozvíme. Na základě materiálů, které jsem kvůli práci prostudovala, osobně soudím, že Saigó počítal s vojenskou výpravou, protože v tom viděl možnost, jak zabavit samuraje, pozvednout jejich zašlou slávu a ze sebe udělat národního hrdinu. A co se týče Yatesovy poznámky o tom, že neschvaloval ani Kanghwaský incident ani expanzi na Taiwan, domnívám se, že po svém „dobrovolném“ odchodu jistě mohl cítit zášť vůči svým bývalým kolegům a přátelům a tudíž se není co divit, že neschvaloval jejich kroky.

4.3 Situace v Koreji

I situace v Koreji byla velmi napjatá. Když v roce 1873 konečně odchází z politické scény princ-regent Tawongun (1821-1898), k moci se plně dostává král Kodžong (1852-1919). I na

⁸⁰ DUUS, Peter, cit. dílo, s. 40

⁸¹ CONROY, Hilary, cit. dílo, s. 43

⁸² YATES, Charles L. Saigó Takamori in the Emergence of Meiji Japan. *Modern Asian Studies*, 1994, vol. 28, no. 3, s. 464

⁸³ MAYO, Marlene J., cit. dílo, s. 798

⁸⁴ YATES, Charles L. Saigó Takamori in the Emergence of Meiji Japan, s. 466

korejském dvoře se názory na další kroky vůči Japonsku lišily – myšlenka, zda přistoupit na novou japonskou smlouvu nebo ji odmítnout, měla své odpůrce i příznivce. Například sám král zpočátku trval na zachování starých smluv a byl zásadně proti změnám, oponoval mu slavný korejský učenec Pak Kju-su (1807-1876). Pak byl velmi dobře informován o dění na korejském dvoře a doporučoval, aby Korea nejen přistoupila na japonské podmínky, ale aby se i otevřela západním myšlenkám a cestám. V jednom ze svých dopisů dokonce napsal, že Japonsko jistě musí cítit vzrůstající hněv, protože Korea již několikrát odmítla nové japonské podmínky a vzhledem k tomu, že Japonsko získává přátele i na západě, bylo by bláznovství jít proti Japonsku. Navíc uznal, že Japonsko má plné právo nazývat svého panovníka „císařem“, vzhledem k tomu, že země je teď císařstvím.⁸⁵

11. srpna 1874 došlo k velmi důležitému jednání korejské vlády, během něhož vláda obvinila tlumočnicka An Tong-džuna z toho, že špatně zvládl jednání s Japonskem a tudíž zavinil vzrůstající japonsko-korejské problémy. An Tong-džun tehdy vedl jednání s Japonskem v roce 1869 a razantně odmítal jakékoliv změny staré japonsko-korejské smlouvy. Dále bylo rozhodnuto, že se do Japonska vyšle průzkumná výprava, která zjistí podrobnosti ohledně vnitřní politické situace. 28. srpna tři členové královské tajné služby odcestovali do Pusanu, kde se sešli s úředníkem japonského Ministerstva zahraničí Morijamou. Morijamu přesvědčili, že tlumočnick An Tong-džun jednal proti vůli dvora a že od teď Korea udělá vše pro to, aby se vztahy s Japonskem napravily. Japonci s Koreou se nakonec dohodli, že japonská strana vypracuje novou dohodu a tu pak doručí korejskému dvoru ke schválení.⁸⁶

24. února 1875 se Morijama vrátil do Pusanu s novou smlouvou, která Koreu rozhodně neuspokojila. Ve smlouvě se mimo jiné píše, že Japonsko velmi rozzlobilo chování Koreje za posledních sedm let, především neustálé odmítání japonských požadavků. Dále japonská strana žádá, aby An Tong-džun a s ním spojená skupina lidí, kteří řídili neúspěšná vyjednávání, byli potrestáni. Japonci také zaslali zpět pečeti, která kdysi nechala vyrazit korejská vláda. Korea byla těmito slovy nesmírně zaskočena. Smlouvu chápali jako výhrůžku a požadavek na potrestání An Tong-džuna chápali jako zasahování do domácí politiky. Ještě ke všemu japonská strana zanedbala starý protokol a smlouvu nepředali korejské vládě v japonské oblasti v Pusanu, jak bylo vždy zvykem, ale přímo se objevili před kanceláří

⁸⁵ KIM, Yongkoo, cit. dílo, s. 37n.

⁸⁶ tamtéž, s. 43

magistrátu prefektury. Když ještě korejský tlumočník prozkoumal originál textu, zjistil, že japonská strana použila nové japonské pečetidlo.⁸⁷

Na korejském dvoře mezitím začala důležitá diskuze ohledně toho, jak dále potupovat. Proti sobě stáli především princ-regent Täwongun a učenec Pak Kju-su. Täwongun se sice již před časem vzdal vlády v zemi, ale stále se velmi zajímal o dění, a tak byl zásadně proti tomu, aby Korea přistoupila na japonské podmínky. Oproti tomu Pak, který se již delší čas snažil o to, aby se Korea otevřela světu, živě podporoval novou dohodu s Japonskem. Obával se, že odmítnutím smlouvy si zneprátelí nejen Japonsko, ale i Západ. Král Kodžong byl na rozpacích. Nejprve nařídil, aby byla smlouva prozatím přijata, protože není zdvořilé nechat čekat Japonce na odpověď tak dlouho, ale jeho rádci ho odrazovali. Chtěli, aby byl celý problém znovu důkladně projednán. Nakonec korejská vláda uznala jen část smlouvy, ale Kodžong nebyl spokojen, protože chtěl, aby se celá situace rychle vyřešila. Skupina, která podporovala Kodžonga v jeho rozhodnutí byla později historiky nazvána „progresivní skupina“ a v jejím čele byl Pak Kju-su.

V červnu 1875 došlo na korejském dvoře k důležitému jednání, které svolal král Kodžong a kterého se zúčastnili nejvýše postavení korejští hodnostáři, ale král i Pak Kju-su byli nakonec zklamáni. Kodžong požádal všechny zúčastněné, aby vyjádřili svůj názor na aktuální situaci. Ti ale králi doporučili, aby nepřistupoval na nové japonské podmínky. Pak Kju-su v jednom ze svých dopisů píše, že toto rozhodnutí byla chyba a předpověděl, že se teď proto Japonsko uchýlí k vojenskému řešení. A měl pravdu.⁸⁸

⁸⁷ KIM, Yongkoo, cit. dílo, s. 45n.

⁸⁸ tamtéž, s. 46n.

5. Diskuze po návratu Iwakurova poselstva

5.1 Jednání ve vládě po návratu poselstva

Korejská otázka výrazně přidělávala vrásky především ministru Sandžóovi. Ten panikařil, a tak přiměl Iwakuru, aby poslal prozatím alespoň Ókuba a Kida. Ókubo se tedy vrátil již v květnu roku 1873, ale vzápětí odjel na venkov a nijak se ke korejskému problému nevyjádřil. Nebyl totiž tehdy členem Státní rady, a tak se nemusel účastnit jejích jednání. Kido se vrátil v červenci téhož roku, ale do jednání nijak nezasáhl i přesto, že byl přítomen. Iwakura s Itóem se z cest vrátili v září. Asi měsíc Iwakura pečlivě studoval nespočet zpráv o dění v Japonsku v době jeho nepřítomnosti a byl velmi rozezlen tím, jak Saigó a spol. řídili zemi. Domníval se, že si vláda nejen zneprátelila vlastní obyvatele (především rolníky a bývalé samuraje), ale i její zahraniční politika byla příliš konfliktní a nebezpečná.⁸⁹

Protože se Iwakura přednostně řešil situaci v Rusku a v Číně, teprve v říjnu se dostal k řešení korejského problému. Nejprve chtěl oslabit pozici Saigóa ve Státní radě, a tak požádal Ókuba, aby se stal také jejím členem. Ten zprvu odmítl, ale když ho Iwakura ujistil, že bude mít také podporu Kida a Sandžóa, 10. října souhlasil. Zhruba v tu samou dobu byl do rady jmenován i Soedžima Taneomi.⁹⁰ I přesto, že Sandžó zprvu slíbil Iwakurovi svou podporu, velmi rychle začal měnit názor. Ještě 12. října navštívil Iwakuru a prohlásil, že o výpravě do Koreje již bylo rozhodnuto a tudíž nemá cenu to nijak měnit, navrhl ale, že je možné plán prozatím odložit. Iwakura na malou chvíli podlehl, ale když 13. října oba muži společně navštívili Ókuba, aby s ním návrh projednali, ten se jen rozčílil. Už byl pevně rozhodnut, že k výpravě prozatím nemůže dojít. Tušil totiž, že Japonsko ještě není na boj připraveno, a pokud by ke konfliktu došlo, rozhodně by nemělo vítězství jisté.⁹¹

K prvnímu oficiálnímu jednání ve Státní radě ohledně vyslání Saigóa do Koreje došlo 14. října, kde se sešly obě skupiny (příznivci útoku i odpůrci). Mezi zúčastněnými, kteří byli pro výpravu do Koreje, byli Saigó, Itagaki, Gotó, Etó a Soedžima. Opozici proti nim vedli Iwakura a Ókubo, podporovali je ale i Ókuma a Óki Takató (1832-1899)⁹². Kido se tohoto jednání nezúčastnil.⁹³ Kido bývá někdy nespravedlivě obviňován z toho, že se záměrně vyhýbal jednáním. Pravda je ale taková, že asi od poloviny září do prosince byl upoután na lůžko kvůli různým onemocněním, včetně částečného ochrnutí nohou. V době nejdůležitějších

⁸⁹ MAYO, Marlene J., cit. dílo, s. 795

⁹⁰ CONROY, Hilary, cit. dílo, s. 43

⁹¹ tamtéž, s. 44

⁹² Óki Takató byl původem samuraj z Hizenu. Po restauraci Meidži byl jmenován tokijským guvernérem. V 70. a 80. letech 19. století byl ministrem školství a ministrem spravedlnosti.

⁹³ YATES, Charles L. *Saigó Takamori: The Man Behind the Myth*, s. 146

jednání se často nemohl ani posadit, natož postavit.⁹⁴ Na této schůzi ještě nebylo nic rozhodnuto. Saigó prezentoval své důvody, proč by měl být vyslán do Koreje, Iwakura a Ókubo protestovali, že prioritu mají konflikty s Čínou (Taiwan) a s Ruskem (Sachalin) a Óki a Ókuma je podporovali, ale Saigó tímto argumentem nebyl přesvědčen. Bylo to vůbec poprvé, kdy se Ókuma jasně vyjádřil o problému, protože do té doby byly vždy jeho odpovědi vyhýbavé.⁹⁵

15. října došlo k dalšímu jednání. Saigó se jednání nezúčastnil, jen poslal Sandžóovi dopis, kde zopakoval svůj postoj k celé věci. Během schůze Sandžó opakoval, že rozhodnuto již bylo a Saigó musí být vyslán do Koreje. Ókubo využil Saigóovi nepřítomnosti a podrobně vysvětlil své argumenty proti odjezdu. Trval na tom, že prioritou je domácí situace a byla by katastrofa, kdyby došlo k povstání v Japonsku, zatímco armáda bude bojovat v zahraničí. Vedení války by navíc mělo i neblahý vliv na japonský obchod a státní pokladnu. Dále se Ókubo obával o japonský dluh vůči Británii - domníval se, že pokud Japonsko dluh brzy nesplatí, mohlo by se dostat do stejného postavení, v jakém byla tehdy Indie. Navíc pokud by Japonsko začalo válku, jednání o zrovnoprávnění mezinárodních smluv by jistě bylo velmi obtížné.

17. října Ókubo, Kido i Iwakura rezignovali ze své funkce a nezúčastnili se jednání toho dne. 18. října Sandžó zkolaboval. Celou noc totiž strávil tím, že přesvědčoval tvrdohlavého Saigóa a stejně neoblomného Iwakuru o kompromisu. Iwakura jakožto druhá nejvýše postavená osoba Státní rady (ministr zprava) ho zastoupil na jeho pozici a i Kido a Ókuba se vrátili zpět do svých funkcí.⁹⁶

22. října Saigó, Itagaki, Etó a Gotó navštívili Iwakuru a žádali, aby bylo konečně povoleno Saigóovi odjet. Iwakura je ostře odmítl. Následující den se Iwakura setkal s císařem a 24. října všem oznámil, že výprava do Koreje bude odložena na neurčito. Domníval se, že Japonsko zatím není dostatečně stabilní a politické instituce zatím nebyly moc dobře organizované, a proto Japonsko ještě není na takovou výpravu připraveno.⁹⁷ Saigó a ostatní „pro-váleční“ politici (Itagaki, Etó, Gotó, Soedžima) reagovali svou rezignací.⁹⁸ Saigó hned poté odjel z Tokia a vrátil se zpět do Kagošimy. Většinu času strávil na venkově lovem a relaxací v horkých lázních. Povstání, které později vzniklo v Kagošimě, a které vyvrcholilo

⁹⁴ MAYO, Marlene J., cit. dílo, s. 797

⁹⁵ CONROY, Hilary, cit. dílo, s. 44n.

⁹⁶ tamtéž, s. 45n.

⁹⁷ tamtéž, s. 46n.

⁹⁸ tamtéž, s. 46

v roce 1877, byla práce Saigóových obdivovatelů, Saigó tedy rozhodně zpočátku nebyl aktivním účastníkem a už vůbec nebyl iniciátorem celé akce.⁹⁹

25. října se všichni ti, kteří stáli proti výpravě, shromáždili v Ókumově domě a rozhodli o novém složení vlády. Terašima Munenori (1832-1893) nahradil Soedžimu na pozici ministra zahraničí, Itó se stal ministrem průmyslu, Ókuma ministrem financí a Kacu Kaišú (někdy také jako Kacu Awa, 1823-1899) ministrem námořnictva.¹⁰⁰

Ókubo v říjnu sepsal sedm důvodů, kde vysvětlil, proč je podle něj na dobytí Koreje ještě příliš brzy. V podstatě jen opakoval argumenty, které používal již během jednotlivých jednání, jako je například nestabilní domácí situace (především na venkově), již tak velká zadluženost státní pokladny, možný mezinárodní konflikt s Ruskem a strach z Velké Británie. Nakonec dodal, že Japonsko samozřejmě nemůže přehlížet arogantní chování Koreje v posledních letech, ale momentálně nemají jasný důvod pro útok. Ókubo, ale i Iwakura a Kido vnímali nerovnoprávné vztahy se západními státy za mnohem větší nebezpečí a ohrožení státní bezpečnosti než potrestání Koreje. Japonsko se navíc muselo soustředit na domácí politiku, protože vláda ještě nebyla pevně ukotvená. Navíc tu byla otázka financování celé akce a možnosti japonských obyvatel podpořit takový ctižádostivý projekt.¹⁰¹

Ministerstvo zahraničních věcí se tedy nacházelo pod vedením Terašimy Munenoriho (1832-1893), který znovu přehodnotil celý korejský problém. Morijama Šigeru, který se již delší čas věnoval vyjednávání s Koreou, přišel s novým návrhem, který předal Terašimovi 11. ledna 1874. Zde vysvětlil, proč Korea odmítá všechny nové japonské návrhy smluv. Není to proto, že by se obávala Japonska jako takového, ale strachuje se toho, že má Japonsko v úmyslu Koreu si zcela podrobit. Morijama doporučil, aby pro jednání s Koreou byl znovu povolán rod Só z Cušimy, který má v jednání již dlouholeté zkušenosti. Morijama byl znovu vyslán do Pusanu na jaře roku 1874, aby připravil půdu pro vyjednávání rodu Só.¹⁰²

5.2 Povstání v prefektuře Saga a expedice na Taiwan

I přesto, že například nejvlivnější japonské noviny své doby jako *Tókjó Niči Niči* (東京日日新聞) či *Júbin Hóči* (郵便報知新聞), a někteří další vysoce postavení politici podporovaly proti-válečnou frakci, stále se nevyřešil problém silně nespokojených samurajů. Jestliže vláda bude i nadále přehlížet tento problém, nikdo nedokáže předpovědět, co samurajové mohou provést.

⁹⁹ YATES, Charles L. Saigó Takamori in the Emergence of Meiji Japan, s. 467

¹⁰⁰ CONROY, Hilary, cit. dílo, s. 46

¹⁰¹ tamtéž, s. 47n.

¹⁰² tamtéž, s. 50

A opravdu k problémům začalo docházet. První obětí samurajských protestů se stal sám Iwakura. V noci 14. ledna 1874 Iwakuru napadlo a zranilo několik útočníků, kteří byli nespokojeni s rozhodnutím vlády nechat Koreu na pokoji. Atentátníci byli samozřejmě popraveni, ale mezitím, co se Iwakura zotavoval, Ókubo se musel potýkat se vzrůstajícími protesty v prefektuře Saga (severovýchodní Kjúšú), které rozdmýchal Etó.¹⁰³

Poté, co Etó podal svou rezignaci v říjnu 1873, vrátil se do své rodné Sagy, kde shromáždil skupinku samurajů nespokojených s rozhodnutím Ókuby a Iwakury. Spolu s Itagakim založili politický klub, později pojmenovaný „Veřejná strana patriotismu“ (*Aikoku kótó* 愛国公党) a zaslali vládě otevřenou petici požadující založení voleného parlamentu. Tím vzniklo tzv. „Hnutí za svobodu a občanská práva“ (*Džijú minken undó* 自由民権運動), nejrozsáhlejší občanské politické hnutí v moderních dějinách Japonska.¹⁰⁴ Vzhledem k malému úspěchu se Etó rozhodl vyhlásit otevřenou ozbrojenou vzpouru a sám se postavil do jejího čela. Očividně očekával, že se k němu připojí i Itagaki a Saigó, ale ani jeden z nich mu nepomohli. Ókubo se osobně vydal v únoru 1874 potlačit toto rebelské povstání a velmi brzy slavil úspěch. Etó byl již po měsíci zadržen a hned 13. dubna spolu s dalšími iniciátory vzpoury popraven.¹⁰⁵

Povstání v prefektuře Saga (japonsky *Saga no ran* 佐賀の乱) bylo sice neúspěšné a Ókubovi se podařilo ho bez problémů potlačit, neznamenalo to ale, že to může být povstání poslední. Ókubo si moc dobře uvědomoval, že samurajové jsou velmi nespokojeni s aktuálním děním a bylo nutné je nějak zaměstnat. Tehdy Ókubo přišel se „staro-novou“ myšlenkou vojenského tažení na Taiwan, které by nebylo tak nákladné a nebezpečné jako tažení do Koreje. Expedice údajně měla být odplacou za to, že domorodí obyvatelé Taiwanu povraždili 54 trosečníků z Rjúkjú, kteří ztroskotali na Taiwanu v prosinci 1871. Kido nebyl z výpravy nadšený a oponoval Ókubovi stejnými argumenty, jaké použil kdysi sám Ókubo proti válečné výpravě do Koreje. Nebyl ale vyslyšen a tak v květnu sám odešel z vlády.¹⁰⁶

Velitelem celé výpravy byl jmenován mladší bratr Saigóa Takamoriho, Saigó Cugumiči (1843-1902), ale celou akci řídil v podstatě Ókubo.¹⁰⁷ Menším problémem bylo, když se do celé akce začali vměšovat Britové. Jejich vyslanec v Pekingu okamžitě kontaktoval čínskou vládu s dotazem, zda si dělají nároky na taiwanské území a zdali je Japonci kontaktovali před samotným útokem. Čína odvětila, že samozřejmě o útoku informována nebyla, ale Ókubo se

¹⁰³ CONROY, Hilary, cit. dílo s. 51

¹⁰⁴ REISCHAUER, Edwin O. – CRAIG, Albert M. Dějiny Japonska. 2. vydání. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2008. 476 s., 168n.

¹⁰⁵ CONROY, Hilary, cit. dílo, s. 52n.

¹⁰⁶ tamtéž, s. 53n.

¹⁰⁷ tamtéž, s. 54n.

tím nijak nenechal zastrašit. Velmi dobře tuto diplomatickou situaci zvládl hned v první fázi. Japonské jednotky na Taiwanu se držely jen v oblasti, kde žili domorodé kmeny, tudíž se zcela vyhnuly Číňanům žijícím na severu země. Navíc během následujících jednání v Pekingu, Ókubo využil toho, že Číňané příliš nerozuměli západnímu právu a získal tak obrovské odškodné a navíc i potvrzení, že Japonci byli vlastně v právu. Smlouvy byly podepsány 31. října za asistence Britů. Japonské jednotky se triumfálně vrátily do Tokia 27. listopadu. Mladý Saigó dorazil s posledními zbytky výpravy na začátku prosince.¹⁰⁸

Jak povstání v Saze, tak expedice na Taiwan znamenaly pro Ókuba vítězství. A to měl nepřátele na všech možných frontách – Etó a jeho přívrženci, rebelující samurajové, Itagaki, západní diplomaté a Číňané. Svým rychlým jednáním připravil Etó o hlavu a dal tak jasný signál Saigóovi a Itagakimu, co se jim může stát a co od něj mohou čekat. Útokem na Taiwan se zase zbavil rebelujících samurajů a během vyjednávání s Čínou šikovně obešel západní státy a podvedl dokonce i čínskou vládu. Po úspěšné expedici v zahraničí se Ókubo snažil soustředit na situaci doma a rozšířit tak řady svých stoupenců. Kido byl stále rozzloben na Ókuba, protože vyrazil na Taiwan i přes jeho jasný nesouhlas. Nakonec ale jak Kido, tak Itagaki se rozhodli spojit znovu síly s Ókubou a opět vstoupili do vlády. Kido se velmi brzy stal nedílnou součástí japonské oligarchie, ale Itagaki zase brzy odešel, zjevně pro nesplnění postupného zavádění konstitučního systému.¹⁰⁹

¹⁰⁸ CONROY, Hilary, cit. dílo, s. 56n.

¹⁰⁹ tamtéž, s. 59n.

6. Incident *Unjó* a Kanghwaská smlouva

6.1 Incident *Unjó*¹¹⁰

Zatímco se Ókubo v Japonsku potýkal s povstáním v prefektuře Saga a výpravou na Taiwan během velké části roku 1874, vyslanci Morijama Šigeru a Hirocu Hironobu zůstávali v Pusanu, kde se snažili znovunavázat na dobré vztahy s Koreou. Měli vcelku úspěch - společně s korejskými vyjednávači došli k závěru, že i přesto, že je spojuje tři sta let společné historie, je potřeba pravidla změnit. V lednu 1875 ale Morijama opět trochu přitlačil na korejské úředníky a znovu trval na tom, že v nových smlouvách musí být použito slovo „císařský“ (*kódžó* 皇上) pro označení japonského panovníka a znak „velký“ (*dai* 大) pro označení Japonska jako takového. Vyjednávání se tak opět dostala do patové situace.¹¹¹

Zdá se, že to vše ale bylo součástí japonského plánu jak zvýšit tlak na korejskou stranu. 23. dubna 1875 Hirocu Hironobu poslal japonské vládě a ministroví zahraničních věcí Terašimovi zprávu, ve které informoval japonskou vládu o neshodách mezi samotnými Korejci a doporučil, aby Japonsko podniklo rychlou a nečekanou demonstraci válečné síly. Došel totiž k závěru, že měnící se podmínky v Koreji jsou ideální možností, jak Koreu překvapit a zastrašit i jen malou ukázkou.¹¹²

Terašima souhlasil, projednal návrh s Iwakurou a Sandžóem a nakonec vyslal do korejských vod tři lodě – *Kasuga*, *Unjó* a *Teiu*. V květnu 1875 už lodě manévrovaly kolem pobřeží Pusanu. Když se korejská strana dotázala na důvod příjezdu lodí, Japonci přišli s předem připravenou odpovědí – lodě přijely chránit japonské vyslance.¹¹³ Poté, co Japonci ještě demonstrovali svou sílu cvičnými výstřely na přístav, lodě se na nějaký čas vrátily zpět do Japonska. Kýžené výsledky to prozatím nepřineslo. Morijama byl rozladěn neúspěchem této demonstrace a v srpnu se také vrátil do Japonska.¹¹⁴

V září se lodě opět objevily u korejských břehů, dokonce se tentokrát dostali ještě více na sever, poblíž dnešního Soulu, pod záminkou plavby do Číny. 19. září byla loď *Unjó* vyslána, aby se vylodila na pobřeží a doplnila zásoby pitné vody pro celou výpravu. Korejci si ještě dobře pamatovali podobné výpravy Američanů a Francouzů, a proto když byla posádka na břehu, Korejci na ni bez varování začali střílet. Členům posádky se podařilo stěží vyvážnout. Japonci poté vyslali další loď, která měla s Korejci vyjednat dočasné příměří, ale i na tu

¹¹⁰ Incident je v japonských materiálech označován jako *Kókató džiken* 江華島事件 nebo *Unjógó džiken* 雲揚号事件. *Kókató* je japonské označení ostrova Kanghwa.

¹¹¹ CONROY, Hilary, cit. dílo, s. 60n.

¹¹² KIM, Yongkoo, cit. dílo, s. 59n.

¹¹³ CONROY, Hilary, cit. dílo, s. 61

¹¹⁴ DUUS, Peter, cit. dílo, s. 44n.

Korea zaútočila. Japonci poté zahájili vlastní palbu, vylodili se na pobřeží a následně podpálili několik domů. Třicet pět korejských vojáků bylo zabito, dále Japonci zajali šestnáct mužů a zabrali 36 kanónů a asi 130 jiných zbraní. Lodě se pak vrátily do Nagasaki 28. září 1875.¹¹⁵

V japonské vládě opět přišla na přetřes otázka větší vojenské mise. Přece jen situace byla stabilnější. Vztahy s Ruskem byly vyřešeny díky hraniční dohodě v květnu 1875.¹¹⁶ Navíc mise na Taiwan ukázala, že armáda je velmi dobře připravená.¹¹⁷ Také se Japonsko nemuselo obávat kritiky ze zahraničí, protože Korejci zaútočili na japonské lodě jako první. Názory vysokých politiků na celou akci se ale velmi rozcházely. Itagaki opět rezignoval a Saigó odsoudil celý incident jako nemorální. Ókubo byl jistě spokojen - podařilo se mu pomalu řešit korejský problém bez toho aniž by výrazně zatížil státní pokladnu válečnými výdaji a navíc se nemusel obávat zasahování západních států, protože japonské jednání bude snadno obhajitelné i podle západního práva. Během následujících tří měsíců se Ókubo, Iwakura, Kido a Sandžó pravidelně setkávali, aby vypracovali spolehlivý, pokud možno mírový plán, jak celou situaci zakončit.¹¹⁸

6.2 Moriho jednání s Čínou

Nejprve čekalo Japonsko vyjednávání s Čínou. 5. října 1875 Kido Kóin premiérovi Sandžóovi doporučil, aby Japonsko na Čínu zatlačilo a převzalo tak zodpovědnost nad Koreou a pokud by Čína odmítla, Japonsko by pak jednalo rovnou s Koreou. 20. listopadu 1875 ministr zahraničních věcí Terašima pověřil Mori Arinoriho (1847-1889)¹¹⁹, aby odjel do Číny vyjednávat za japonskou vládu.¹²⁰

Mori Arinori dorazil do Pekingu 5. ledna 1876 a poprvé se setkal s čínskými úředníky 10. ledna. Čína se nedokázala dlouho jasně vyjádřit – vysvětlila, že Korea je „závislá země“. Když se Mori zeptal, co se tím míní, Čína odpověděla, že i přesto, že je Korea vazalská země závislá na Číně, má svou vlastní vládu, která si může sama rozhodovat o mezinárodní a domácí politice. Mori odpověděl, že „závislá země“ jsou tedy jen prázdná slova a ve skutečnosti je Korea „nezávislá“. Mori si velmi dobře uvědomoval, proč si Čína nárokuje

¹¹⁵ KIM, Yongkoo, cit. dílo, s. 61

¹¹⁶ Tzv. Smlouva o výměně Sachalinu za Kurily (*Karafuto Čišima kókan džójaku*, 樺太・千島交換条約).

¹¹⁷ DUUS, Peter, cit. dílo, s. 45

¹¹⁸ CONROY, Hilary, cit. dílo, s. 62

¹¹⁹ Mori Arinori byl původem samuraj knížectví Sacuma. V roce 1865 byl poslán do Velké Británie na studia, po návratu se stal první japonským velvyslancem v USA. Po svém návratu založil společnost Meirokuša 明六社, později se stal ministrem školství.

¹²⁰ KIM, Yongkoo, cit. dílo, s. 66

Koreu, ale potřeboval ospravedlnit fakt, že Japonsko chce s Koreou jednat přímo bez čínského zásahu. Čína si ale stála za svým, a tak se jednání dostalo do slepé uličky.

Proto čínská vláda požádala Li Chung-čanga (1823-1901), uznávaného čínského politika a reformátora, o radu. Li se domníval, že Japonsko přišlo v míru, a proto by Čína měla přijmout japonskou žádost a poradit Koreji, aby japonskou výpravu přijala a omluvila se za napadení lodi *Unjó*. A co se týče obchodní smlouvy, je jen na Koreji, zda ji přijme nebo ne, ale pokud vypukne válka, Korea jakožto chudá a slabá země, jistě nemá šanci. Dá se také očekávat, že Korea požádá čínskou vládu o vojenskou pomoc a to by Čínu dostalo do ošemetné situace.

Čína již tehdy byla ve velmi obtížné situaci, protože byla zapletená do několika jiných mezinárodních konfliktů (s Anglií i s Francií), a proto si nemohla dovolit ještě další konflikt s Japonskem kvůli Koreji. Proto tedy 5. února 1876 doporučila Koreji, aby s Japonskem uzavřela dohodu a jistě doufala, že Korea nakonec přistoupí na japonské požadavky, obě země společně uzavřou novou smlouvu a vyhnou se tak ozbrojenému konfliktu. Když pak začala jednání v Koreji, jejich průběh byl jistě velmi ovlivněn Moriho úspěchem v Číně.¹²¹

6.3 Kurodovo jednání v Koreji

3. listopadu 1875 se Morijama vrátil z Koreje zpět do Japonska a hned další den odevzdal zprávu japonskému Ministerstvu zahraničních věcí, kde podal přesné informace ohledně domácí situace v Koreji a opět důrazně doporučil vyslat výpravu do Koreje, která by donutila korejskou stranu přiznat zodpovědnost za incident s lodí *Unjó*. Státní rada se nakonec rozhodla vyslat do Koreje novou misi a jako vyslanci byli jmenováni generál Kuroda Kijotaka (1840-1900) a Inoue Kaoru¹²² (1836-1915).¹²³

V prosinci japonská vláda Kurodu instruovala, co všechno by měl s Koreou dojednat. Kurodovi bylo zdůrazněno, že se jedná o mírovou výpravu a tudíž má použít jen mírové prostředky k jednání. Dále měl podrobně vyšetřit okolnosti incidentu s lodí *Unjó*, projednat podmínky japonsko-korejského obchodu a diplomacie a vyžádat povolení provádět průzkum v korejských vodách.¹²⁴

Než Kuroda a Inoue dorazili do Koreje, korejský dvůr se velmi pečlivě rozhodoval, jakým způsobem k jednání přistoupí. Dvůr byl rozdělen na dvě skupiny. Skupina „osvícenců“, kam patřil král Kodžong, Pak Kju-su a Sin Hon, kteří byli přesvědčeni o tom, že nová smlouva

¹²¹ KIM, Yongkoo, cit. dílo, s. 67n.

¹²² Inoue Kaoru byl původem samuraj z Čóšú, v roce 1863 odjel do Velké Británie studovat. Po restauraci Meidži se podílel především na finanční reformě, v 80. letech 19. století se stal ministrem zahraničních věcí a posléze i financí.

¹²³ tamtéž, s. 70n.

¹²⁴ CONROY, Hilary, cit. dílo, s. 64

s Japonskem jim pomůže otevřít se světu a pokud na ní Korea nepřistoupí, Japonci už jistě vyhlásí válku a to by byla pro Koreu katastrofa. Druhou skupinu vedl bývalý princ-regent Tawongun a patřili sem především konfucianští učenci korejského dvora. Tawongun již oficiálně u moci nebyl, ale stále měl velký politický vliv. Tvrdil, že podmínky nové japonské smlouvy jsou nepřijatelné a skrytým motivem Japonců je podmanit si Koreu a vytvořit z ní svou první kolonii.¹²⁵

10. února došlo k prvnímu jednání, kde japonskou stranu zastupoval Kuroda Kijotaka a korejskou stranu vysoký vládní úředník Sin Hon. Japonci začali tím, že Korejcům připomněli, jakým způsobem byli doteď přijímáni japonští poslové od restaurace Meidži a dále protestovali proti bombardování lodi *Unjón*, ke kterému došlo v září roku 1875. Korea se bránila, že Japonci porušili hranice korejských vod, což je přísně zakázáno. Korejští vojáci nevěděli, která země infiltrovala korejské území a co je k tomu vedlo, a jen proto začali střílet. Korejští úředníci denně informovali dvůr, protože sami neměli pravomoc o čemkoliv rozhodovat, tudíž se jednání protahovala.¹²⁶

12. února jednání pokračovala. Japonsko opět přitvrdilo ve svých výhrůžkách – kvůli tomu, že korejský dvůr tak dlouho odmítal Japonskem navržené nové smlouvy, se v Japonsku začala šířit nevole vůči Koreji a touha po odplatě. Takové prohlášení korejská strana pochopila jako výhrůžku a stále se obhajovala tím, že jen bránila své území. Japonci dále vyžadovali, aby nová japonsko-korejská smlouva byla sepsána dle západního práva, ale i tomu se Korea bránila – vláda se nezajímá o nejnovější vývoj v mezinárodních vztazích a už vůbec se nezajímá o západní politiku. Japonsko ale odmítlo takové tvrzení a nadále trvalo na tom, že musí být sepsána dohoda na základě západního práva.¹²⁷

13. února se odehrálo poslední japonsko-korejské vyjednávání. Kuroda žádal přímou odpověď do deseti dnů, jinak bude Japonsko nuceno uchýlit se k vojenským řešením. Korejskému dvoru bylo tlumočeno, že japonská strana je lehkovážná a neustále Koreji vyhrožuje vojenským útokem. Pak Kju-su ale tehdy přesvědčil krále Kodžonga, že je nutné pokračovat ve vyjednáváních za každou cenu, a tak 18. února korejský dvůr nařídil svým vyjednavacům, že smlouva s Japonskem musí být podepsána. Následně bylo povoleno korejským úředníkům, že mohou jednat dle svého vlastního uvážení a tak jednání opět pokračovala a rychle špěla ke svému konci. První návrh, který Japonci předložili, ještě nebyl přijat. Koreji se nelíbilo, že pro označení korejského panovníka, je použito slovo „král“ a pro označení jeho japonského protějšku „císař“. Také jim vadilo, že slovo „velký“ je použito jen

¹²⁵ KIM, Yongkoo, cit. dílo, s. 99n.

¹²⁶ tamtéž, s. 73n.

¹²⁷ tamtéž, s. 75n.

ve spojitosti s Japonskem. Japonská strana přijala tyto stížnosti a ve smlouvě je opravila. A tak 27. února 1876 došlo konečně k podepsání japonsko-korejské smlouvy, dnes známé jako Kanghwaská smlouva.¹²⁸

6.4 Kanghwaská smlouva

Kanghwaská smlouva (někdy označovaná jako Japonsko-korejská smlouva o přátelství, *Niččó šúkó džóki* 日朝修好条規) podepsaná v únoru 1876 byla první korejskou smlouvou západního typu a stejně jako to bylo před lety v případě Japonska, i tato smlouva byla pro Koreu nevýhodná. Celkem smlouva sestávala z 12 článků. Na některých se japonští a korejští vyjednavací shodli snadno, některé byly předmětem delší diskuze. Nejdůležitějším z dvanácti článků bylo prohlášení, že Korea jako nezávislý stát má stejná práva jako Japonsko. Tímto prohlášením si Japonsko otevřelo cestu budoucí agresi bez zasahování ze strany Číny, která historicky uplatňovala svou suverenitu nad Koreou. Další článek si vyhrazoval otevření Pusanu a dalších dvou korejských přístavů během dvaceti měsíců od podepsání smlouvy. Navíc smlouva dovozovala Japoncům provádět průzkum korejského pobřeží podle vlastního uvážení a zakládat japonské osady v otevřených přístavech s právem exteritoriality, čímž japonští usedlíci podléhali japonskému a nikoliv korejskému právu. 24. srpna 1876 byly podepsány ještě „Dodatečná smlouva“ (*Džóki Furoku* 条規附録) a „Předpisy o korejsko-japonském obchodu“ (*Niččó cúšó šótei* 日朝通商章程), které zajišťovaly japonským obchodníkům další výhody.

Smlouva měla pro Koreu velký historický význam. Korea se dostala do obtížné situace – na jednu stranu se konečně začala otevírat světu, ale na druhou stranu se stále snažila bránit staré tradice a zvyky a uchovat si nezávislost. Král Kodžong začal podnikat rychlé kroky, díky nimž se měla Korea brzy zařadit po bok vyspělých států. V roce 1876 vyslala korejská vláda do Japonska vysokého úředníka, aby zjistil, jakým způsobem se Japonsko modernizovalo a přejímalo západní kulturu. Korejci obdivovali, jakého pokroku dosáhli Japonci za tak krátký čas a rozhodli se jít v jejich stopách. Uzavřeli smlouvu nejprve s USA a pak s dalšími státy, ale všechny smlouvy byly pro Koreu nevýhodné. Korea také vysílala mise do zahraničí, především do Japonska a do Číny, kde studovali především zahraniční instituce, ale i moderní technologie či zbraně.¹²⁹

¹²⁸ KIM, Yongkoo, cit. dílo, s. 76n.

¹²⁹ ECKERT, Carter J. et al, cit. dílo, s. 148n.

7. Závěr

Krise z roku 1873 natrvalo rozdělila vysoké japonské politiky, kteří se významně podíleli na vzniku moderního Japonska, na dvě skupiny. Strana, kterou tvořili odpůrci myšlenky napadnout Koreu (Ókubo, Iwakura, Kido a Ókuma) a která nakonec celý spor vyhrála, se stala novou japonskou vládou. A proti ní stála poražená strana (Saigó, Itagaki, Etó), kteří byli naopak pro vojenskou výpravu do Koreje. Tito muži se později v podstatě stali národními hrdiny (především tedy Saigó), protože se nebáli bránit své principy, čest a svobodu a byli ochotni pro své hodnoty i zemřít. Ovšem musím zde poznamenat, že i přesto, že i Etó a Itagaki byli pro dobytí Koreje, jejich sláva se nikdy ani z poloviny nepřiblížila té, kterou má dodnes Saigó. Etó zemřel při povstání v prefektuře Saga, sice hrdinskou smrtí, ale příliš brzy na to, aby se mohl zapsat do srdcí Japonců. Itagaki žil mnohem déle než Etó a Saigó, ale neustále měnil své názory a často se dohodl s vládou na kompromisech. A tak, i když Saigó spor prohrál, stal se nejoblíbenějším a nejromantičtější hrdinou restaurace Meidži. Když například na začátku 50. let 20. století proběhla anketa mezi mladými Japonci o tom, kterých deset Japonců nejvíce respektují, Saigó se umístil v žebříčku velmi vysoko. Je zajímavé, že nikdo z politiků a reformátorů éry Meidži se do první desítky nedostal. Jak Saigó, tak Ókubo zemřeli velmi brzy po sobě. Saigó umírá 24. září 1877 po poněkud nešťastné rebelii proti vládě Saigó dobrovolně ukončil svůj život sebevraždou. Ókubo umírá asi půl roku po něm - 14. května 1878 byl zabit sedmi extrémisty na cestě do kanceláře.

Po roce 1873 se japonsko-korejské vztahy rozhodně neuklidnily, právě naopak. I přesto, že se Japonci snažili vyhnout vojenskému konfliktu, na který tehdy neměli dostatek sil, stále vyvíjeli na Koreu jistý tlak. Po velmi chytrém tahu z japonské strany (incident *Unjó*), došlo k podepsání nerovnoprávné Kanhwaské smlouvy, která byla prvním výrazným krokem k podmanění si Koreje. V následujících letech se střídala období, kdy byly japonsko-korejské vztahy klidnější a naopak napjatější. Japonsko se snažilo dokázat Evropanům, že nepatří mezi asijské barbary a může se stát stejnou mocností, jakou byla například Velká Británie nebo Spojené státy americké. K tomu ale potřebovalo demonstrovat vlastní sílu a schopnosti, a nejspíš právě proto se uchýlilo k myšlence anexe Koreje. Myšlence, která započala již v roce 1868 a byla dokončena v 1910 úplným podrobením si Koreje.

Seznam použité literatury

- CONROY, Hilary. *The Japanese Seizure Of Korea 1868-1910 (A Study of Realism and Idealism in International Relations)*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 1960. 536 s. Kapitola 1.: Seikan Ron: Insult, Revenge and a Long Shadow, s. 17 - 77
- KIM, Yongkoo. *Korea and Japan: The Clash of Worldviews 1868-1876*. 1. vydání. University of Hawaii Press, 2007. 177 s. ISBN 89-89443-05-9-03340.
- YATES, Charles L. *Saigó Takamori: The Man Behind the Myth*, 1. vydání. London: Kegan Paul International Limited, 1995. 239 s. ISBN 0-7103-04846.
- DUUS, Peter. *The Abacus and the Sword: The Japanese Penetration of Korea, 1895-1910*, 1. vydání (paperback). Los Angeles: University of California Press Berkeley, California, 1998. 480 s. ISBN 9-780520-213616. Kapitola 1. The Korean Question, 1876-1894, s. 29 - 65
- CALMAN, Donald. *The Nature and Origins of Japanese Imperialism: A Re-interpretation of the 1873 Crisis*, New York: Taylor and Francis (Routledge), 1992. 341 s. ISBN 9-780415-067102.
- ECKERT, Carter J. et al. *Dějiny Koreje*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2009. 424 s. ISBN 9-788071-065807.
- REISCHAUER, Edwin O. – CRAIG, Albert M. *Dějiny Japonska*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2008. 476 s. ISBN 9-788071-068433.
- The Cambridge history of Japan. Vol. 3., Medieval Japan*. 1. vydání, Cambridge: Cambridge University Press, 1990. 712 s., ISBN 0-521-22354-7.
- The Cambridge history of Japan. Vol. 4., Early Modern Japan*. 1. vydání, Cambridge: Cambridge University Press, 1991. 831 s., ISBN 0-521-22355-5.
- The Cambridge history of Japan. Vol. 5., The Nineteenth century*. 1. vydání, Cambridge: Cambridge University Press, 1989. 828 s., ISBN 0-521-22356-3.
- HIROTA, Imuta. *Seikanron seihen no nazo*, 1. vydání. Kaichōsha, 2004, 240 s. ISBN 9-784874-155028.
- BROWN, Sidney D. Ókubo Toshimichi: His Political and Economic Policies in Early Meiji Japan. *The Journal of Asian Studies*, 1962, vol. 21, no. 2, s. 183-197.
- YATES, Charles L. Saigó Takamori in the Emergence of Meiji Japan. *Modern Asian Studies*, 1994, vol. 28, no. 3, s. 449-474.
- MCCUNE, George M. The Exchange of Envoys Between Korea and Japan during the Tokugawa Period. *The Far Eastern Quarterly*, 1946, vol. 5, no. 3, s. 308-325.
- KAZUI, Tashiro. Foreign Relations During the Edo Period: *Sakoku* Reexamined. *The Journal of Japanese Studies*, 1982, vol. 8, no. 2, s. 283-306.

MAYO, Marlene J. The Korean Crisis of 1873 and Early Meiji Foreign Policy. *The Journal of Asian Studies*, 1972, vol. 31, no. 4, s. 793-819.

TOBY, Ronald P. Reopening the Question of Sakoku: Diplomacy in the Legitimation of the Tokugawa Bakufu. *The Journal of Japanese Studies*, 1977, vol. 3, no. 2, s. 323-363

Wikipedia contributors, "日朝修好条規," *Wikipedia*,
[//ja.wikipedia.org/w/index.php?title=%E6%97%A5%E6%9C%9D%E4%BF%AE%E5%A5%BD%E6%9D%A1%E8%A6%8F&oldid=41442086](http://ja.wikipedia.org/w/index.php?title=%E6%97%A5%E6%9C%9D%E4%BF%AE%E5%A5%BD%E6%9D%A1%E8%A6%8F&oldid=41442086) (cit. 9. května 2012)

Wikipedia contributors, "岩倉使節団," *Wikipedia*,
[//ja.wikipedia.org/w/index.php?title=%E5%B2%A9%E5%80%89%E4%BD%BF%E7%AF%80%E5%9B%A3&oldid=42385556](http://ja.wikipedia.org/w/index.php?title=%E5%B2%A9%E5%80%89%E4%BD%BF%E7%AF%80%E5%9B%A3&oldid=42385556) (cit. 7. května 2012)

Wikipedia contributors, "朝鮮通信使," *Wikipedia*,
[//ja.wikipedia.org/w/index.php?title=%E6%9C%9D%E9%AE%AE%E9%80%9A%E4%BF%A1%E4%BD%BF&oldid=42219954](http://ja.wikipedia.org/w/index.php?title=%E6%9C%9D%E9%AE%AE%E9%80%9A%E4%BF%A1%E4%BD%BF&oldid=42219954) (cit. 7. května 2012)